

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estera:
Unione Pubblicità Italiana S.A. MILANO

Obnovite naročnino!

Grozotne slike iz komunističnega raja

Tudi v novomeški okolici so partizani pokazali pravi vzgled tega, kar imenujejo »boljševiški raj«. Od kmetov so »rekvirirali« — tako označujejo komunisti odvzemanje blaga, ki ni drugega, kakor običajen rop — hrano, živež in še druge stvari, ki so jih potrebovali ali so se jim dopadle. Povsod so vrh tega od kmetov zahtevali, da jim morajo plačevati redne mesečne prispevke, katere so označevali za »daveke«. V škofjanski dolini so naložili vsakemu posestniku po 80 lir takega »daveka« na mesec. Kmetje so bili poleti brez denarja in večina od njih tega zneska ni zmogla. Ko so se zato pritoževali, so jih sklicali na »mitinge« in jim na njem grozili, da bodo požgali hiše in gospodarska poslopja vsakega, kdor bi se upiral plačevati naložene mu prispevke. Nekaj hiš so res popolnoma oplenili in potem zažgali, da so s tem strahovali druge.

V župniji Prečni na Dolenjskem, ki velja za razmeroma majhno, so partizani umorili poleti sedem ljudi. Bili so to župnik Komljanec, farovski hišalec Alojz Pavšič, brata Tone in Ljotje Murgelj, Ivan Murn, Janez Murgelj in neki Mihič. Nekateri glavnih zločincev so ljudje poznali že od prej, druge pa so si dobro zapomnili, tako da ne bodo ušli zaslužni kazni.

V Doberniču pri Trebnjem so partizani,

Razvoj poštne, brzojavne in telefonske službe v fašistični Italiji

29. okt. s. Sljajni so uspehi, ki so bili doseženi v prvi fašistični 20 letki v upravi pošte, brzojave in telefona. Čim je bila odstranjena pasivnost proračuna, so bili uresničeni prihranki, iz katerih je mogla avtonomna ustanova izplačati državi od 1. 1925 dalje približno 2 milijardi in pol lir. Zelo obsežno delo je bilo izvršeno v korist osebja samega. V tem pogledu je pomembna ustanovitve zavoda »Costanzo Ciano« za brzojavno osebje, ki ima svoje varovanje, svoje podpore odseke in ki tudi prireja tečaje za strokovno poklicno usposobljenost. L. 1922 je bil velik del državnih in brzojavnih uradov nameščen v tujih hišah, med tem ko razpolagajo danes s 160 poslopiji, ki so bila zgrajena v teh 20 letih s skupnimi stroški 353 milijonov lir, obenem pa je bilo zgrajenih še več hiš za osebje v skupni vrednosti 78 milijonov lir. V večjih središčih se je zmanjšalo naporno delo osebja z mehaničnimi napravami. V računskih oddelkih so bili povsod uvedeni računski stroji. Tako je bilo mogoče koristneje uporabiti brzojavno osebje in zagotoviti redno poslovanje uradov navzlic velikemu porastu prometa. Tako je treba omeniti, da se je pismeni poštni promet povečal za 102%, promet paketov za 34%, promet denarnih nakaznic za 102%, promet hranilnih vlog pri poštini hranilnicah za 588%, promet tekočih računov pa celo za 9.336%, med tem ko se je brzojavni promet istočasno povečal za 99%. Samo število dopisnic brez poštne takse, ki jih pošiljajo vojaki, dosega 40 milijonov na mesec, med tem ko dosega plačilo pokojnin in družinskih doklad za vpošiljence (po statistiki iz 1. 1941) 11 milijard lir. V zvezi z vladno politiko proti priseljivanju v mesta so bile razširjene poštne službe zlasti na deželi in danes ni državnega ozemlja, pa naj bo še tako oddaljeno od večjih središč, ki ne bi razpolagalo vsaj s pošto službo. L. 1922 je bilo pismenost in podeželskih poštarjev okoli 11.000, danes pa jih je že 14.000, med tem ko so se uradi za brzojavno službo povečali od prejšnjih 7500 na 9200, uradi, ki razpolagajo s poštними avtomobili, pa od 900 na 2135.

V zvezi z razširjenjem brzojavnega prometa se je povečala dolžina brzojavnih prog od 59.000 na 69.000 km, vendar pa nam ta številka ne da povsem jasne predstave o novih delih, kajti istočasno so bile ustvarjene tudi zelo važne telefonske zveze, pri čemer so se poslužili podzemskih telefonskih vodov z uporabo raznih novih tipov brzojavnega sistema. Velik uspeh je bil dosežen s polžitvijo podmorskih kablov med Italijo, Španijo, Portugalsko, Belgijo, Severno in Južno Ameriko. To ogromno delo je povsem osvobodilo Italijo inozemskih kablogramskih služb.

Tudi radijska služba je bila predmet posebne razmah, čigar namen je bil večja učinkovitost za zavarovanje pomorskega prometa in za razvoj radiofonije. Radijska služba je bila uvedena v Italiji l. 1924 z zgraditvijo rimske postaje. Od tega skromnega početka se je potem razmahnila do sedanjih naprav EIARja, ki lahko tekmuje s sličnimi organizacijami velikih inozemskih držav. Danes ima radijska služba italijanska družba 54 oddajnih postaj na srednjih valovih s skupno silo približno 600 KW ter velikim središčem na kratke valove, ki razpolaga z 12 valovi, na katerih pošilja oddaje po vsem svetu in vseh mogočih jezikih.

Telefonsko omrežje Rima, ki so ga l. 1922 tvorile samo nadzemske žice, se je v kratkem času obogatilo z več ko 40.000 km nove žice, s podzemskimi zvezami s Torino, Milanom in Genovom. Izdelan je bil tudi podoben načrt za veliko omrežje telefonskih zvez s podzemskimi žicami in je

Radio Ljubljana

SOBOTA, 31. OKTOBRA 1942-XXI
7.30: Pisana glasba. 8: Napoved časa — Poročila v italijanski. 12.20: Ploščice. 12.30: Poročila v slovenski. 12.45: Na harmoniko igra Vlado Golob. 13: Napoved časa — Poročila v italijanski. 13.10: Pet minut gospoda X. 13.15: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski. 13.17: Lepe pesmi od večera in danes — Orkester pesmi vodi dirigent Angelini. 14: Poročila v italijanski. 14.15: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec — Glasba za godalni orkester. 14.45: Poročila v slovenski. 15: Pokrajinski vestnik. 17.15: Koncert basista Fausta Altea. 17.35: Novi orkester vodi dirigent Fragna. 17.55: Gospodinjstvo predavanje. 19.30: Poročila v slovenski. 19.45: Valček. 20: Napoved časa — Poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenski. 20.30: Vojaške pesmi. 20.45: Prenos iz Milanske Scale. Casella: Žena — kača. V odmorih: Predavanje v slovenski.

ko so tja pridrli, najprej odpeljali vse blago iz trgovin. Potem so začeli jemati tudi kmetom, kar jim je le ugajalo. »Rekvirirali« so živež in živino, kolesa in vozove, pa tudi obleko in obutev, če so kje naleptali na kako boljše blago. Med prvimi smrtnimi žrtvami so bili Franc Jelič, Feliks Bešter in Anica Kaplan. Bešter je bil iz Ljubljane in se je le mimogrede mudil v Doberniču. Vse tri so partizani v juniju odpeljali in se nihče od njih ni več vrnil.

V začetku julija so partizani ujele in pograbil Joška Eggerja, ki je prišel iz Ljubljane po trgovskih poslih. Odvezli so mu denar, njega pa ubili. Odpeljali so tudi njegova pomočnika za doberniško okolico, Justo in Franceta Udovč s Podlisa. Imeli so ju zaprta nekaj dni, nakar sta bila rešena, ker so partizani slišali, da se je v bližini pojavil oddelek vojaštva, pa so kar na hitro pobegnili. Toda v drugem tednu septembra so partizani nekega dne zgodaj zjutraj spet napadli Udovčovo hišo. Do zob oboroženi so jo obkolili ter odvlekli iz nje očeta in hčerko Justo. Odvedli so ju s seboj v gozd. Tam so očeta po kratkem posvetovanju ustrelili, od strahu in groze na pol mrtvo ušterili pa so končno izpustili.

V sosedni vasi Rožentelj so partizani požgali več hiš in zaklali štiri moške, v drugih hišah pa pobrali denar, obleko in živež, kar so mogli odnesti.

Ljudje so bili vsi strahovani in obupani.

„Prima linea“

Za 20. obletnico Pohoda na Rim je izšlo glasilo Ljubljanske Fašistične Zveze v slavnostni opremi in v povečanem obsegu. Prva stran ima odlično risbo, ki kaže ogromni podvig Fašizma v dveh desetletjih, podvig Revolucije, nadaljujoče se vedno z novim razmahom, dokler ne bo dosežena končna zmaga Italije in velike ideje Duceja. Naslednje strani so v celoti posvečene zgodovinskemu Pohodu in urednik je storil prav, ko je članke opremil s slikami posameznih prizorov, ki niso samo zanimive, marveč veje iz njih diha velikega dogajanja. Med temi so zlasti slike znanega Mussolinijevega »cova«, kjer se je rodil velik odpor, ki je zajel ves italijanski narod, pa tudi slike barikad, javnih nastopov in manifestacij povedo čitatelju mnogo in dopolnjujejo članke. Kot organsko dopolnilo je treba vsekakor smatrati ogromno organizacijo Stranke, ki je zajela vse sloje in vse starostne razrede, od starih bradatih borcev do malih Balli, ki korakajo v Ducejevem kroju in z njegovim monogramom. Kot končni uspeh tega organizatornega napora pa so lepo predstavljena javna dela, s katerih veličino se Stranka ponaša z vso pravico in je Ducejev režim v tem pogledu zaslužil vse do sedanje vlade. Na tem trdnem temelju je osnovana neomajna vera v zmago pod vodstvom Duceja, ki je pristni predstavnik svojega naroda in njegovih vrlin.

Institut za italijansko kulturo

sporoča, da se bodo začeli že naznanjeni tečaji v četrtek 5. novembra. Tistim, ki lahko obiskujejo samo določene ure, se priporoča, da se vpišejo in prencirajo k tečajem čimprej. Tako se bodo izognili možnosti, da najdemo v začetnem tečaju že vsa mesta zasedena. Za vsak tečaj je namreč predpisano določeno število mest, ki se ne sme prekoračiti.

Uvedba zimskega časa

Rim, 30. okt. s. Izšel je odlok, ki določa, da se ob 3. zjutraj 2. novembra t. l. uvede zopet solnčni čas. Po izdanih določbah bodo morale vse oblasti in vsi šefi javnih in zasebnih ustanov poskrbeti, da se ure ob navedeni uri pomaknejo za eno uro nazaj, tako da bodo kazale 2. namesto 3. uro. V spisih civilnega staleža v notarskih spisih ter na splošno v vseh spisih, v katerih se zahteva navedba ure o izvršenem dejanju, ako se je to dejanje zgodilo v času od 2. do 3. ure 2. novembra, potem ko so bile ure že spremenjene in kazale 2. uro, bo treba to ugotoviti z označbo, da se je dejanje izvršilo v času med 2. in 3. uro. Isti odlok nadalje določa, da se od 2. ure dne 29. marca 1943/XXI normalni čas zopet prehitri za 60 minut z vsemi posledicami. Tedaj bodo morale oblasti in vsi šefi javnih in zasebnih ustanov poskrbeti, da se ure pomaknejo za eno uro naprej.

Hudi udarci ameriški mornarici Potek bitke pri Salomonskem otočju izhaja v Ameriki in Angliji veliko zaskrbljenost

Tokio, 29. okt. s. Poročila japonskega glavnega stana o pomorskih bitkah, ki so nedavno bile v Pacifiku, so prekinile po 7 dneh molk japonskega glavnega stana o teh vojnih dogodkih. Ta poročila objavljajo iz izrednim poudarkom vse japonski tisk. Komentarji listov kažejo popolno zadovoljnost naroda. V komentarjih se poudarja, da se je izjalovil severnoameriški poizkus spremeniti kritični položaj lastnih postojank na Salomonskih otokih in da japonska objava zmede sovpada z dnevnim severnoameriškim mornarice. Listi objavljajo pregled izgub, ki so jih imele Zedinjene države od 7. avgusta do danes. Amerika je izgubila 63 ladij, ki so bile potopljene. V komentarjih se nadalje poudarja, da je bila s pomorskimi bitkami v Južnem Pacifiku zopet potrjena pomorska premoč Japonske in da je južnozapadni Pacifik grob za ameriške ladje. Končno se poudarja brez uspešna žrtev ameriških izkrevalnih odnic, ki se še nahajajo na Salomonskih otokih. Njih položaj je postal še bolj nevaren po nedavnih japonskih pomorskih zmagah v teh vodah.

Tokio, 29. okt. s. V komentarjih o značilnih priznanjih porazov, ki jih je utrpela mornarica Zedinjenih držav in ki jih je priznal mornariški tajnik Knox o priliki severnoameriškega mornariškega dne, pripominjajo tukajšnji opazovalci, da je po dolgem zopet enkrat odgovorni minister Zedinjenih držav priznal resnico. Goto

vo je, da so Američani severno od Santa Cruze utrpeli strašnote izgube, toda te izgube so prišle šele potem, ko je Knox priznal prejšnje poraze. Od zore do mraka dne 26. t. m. je bilo severnoameriško brodogradništvo, obenem pa uničenje nad 2000 bombnih in lovskih letal. Ko je Knox govoril po radiu, je bržkone imel v mislih prejšnje strašnote izgube, ki jih je severnoameriško brodogradništvo utrpelo v bitki pri Salomonskem otočju, zlasti izgubo nosilke letal »Wasp« in nad 30 drugih edinic, med njimi križark in drugih vojnih ladij.

Buenos Aires, 29. okt. s. Zadnja vladna poročila o borbi pri Salomonskih otokih skušajo zmanjšati važnost te bitke, češ, da gre samo za običajen japonski sunek, vendar pa se v vsej Ameriki in zlasti v Washingtonu kaže naraščajoča zaskrbljenost glede končnega rezultata, kajti spopad postaja čim dalje bolj srdit in prihajajo vesti o hudih izgubah ameriške mornarice. V dobro obveščenih krogih izjavljajo, da bi opravičili neuspehe, da ameriška sila na južnem Pacifiku ni v ravnotežju, ker so najvažnejša japonska oporišča bližja operacijskemu področju kakor ameriška. »Evening Star« ugotavlja, da so to bitke izzvali Japonci, kar kaže, da so dolejš obdržali iniciativo. Neki pisec iz Washingtona že napoveduje, da bo mnogo glav padlo zaradi bitke pri Salomonskih otokih. Mnogo admiralov in generalov bo potisnjenih ob stran.

Izpred vojaškega sodišča

Vojaško vojno sodišče vrhovnega poveljstva Oboroženih sil za Slovenijo in Dalmanijo, odsek v Ljubljani, je izreklo naslednjo sodbo v zadevi proti

Bratjerju Ivanu, sinu Matije in Breclji Tereziji, roj. 13. XII. 1920 v Bizoviku, tam bivaajočemu na št. 81, nahajajočemu se v zaporu.

Obtožen je bil:

a) zločina po čl. 1. Ducejeve naredbi z dne 3. V. 1942, ker je sodeloval pri združbi, naperjeni za nasilni prevrat političnega, gospodarskega in družbenega reda v državi;

b) zločina po čl. 16. Ducejeve naredbi z dne 3. X. 1942, ker je sodeloval pri oboroženem krdelu, ustanovljenem z namenom izvrševanja zločinov, predvidenih v isti naredbi;

c) zločina po čl. 8. Ducejeve naredbi z dne 3. X. 1942, ker je v večjih 28. VIII. 1942 sodeloval z lastnim krdelom pri požitju papirnice ter povzročil škodo okoli 4 milijone lir;

d) zločina po čl. 7. iste naredbi, ker je v omenjenih krajevih in časovnih okoliščinah poskušal s svojim krdelom napad na življenje pripadnikov Oboroženih sil in je streljal s trojnico in puško proti vojašnici Kr. karabinerjev in Kr. finančne straže;

e) zločina po čl. 2. Ducejeve naredbi z dne 24. X. 1941, ker je bil v posesti orožja in municije brez predpisane oblasti.

Iz teh razlogov proglašajo sodišče v smislu zakonskih členov Kočevjarja Janeza in Jeleniča Leopolda za kriva pripisanih jima zločinov in ju kot taka obsoja v smrtno ječo, plačilo stroškov in na vse posledice, vključno trajno prepoved izvrševanja služb in zakoniti prekršek ter objavo te sodbe v izveščku in na stroške obsojenih v listu »Il Piccolo« v Triestu in »Jutru« v Ljubljani.

Ljubljana, 27. oktobra 1942-XX.

Gospodarstvo

Inventariziranje zalag ob izdaji novih oblačilnih izkaznic

V zvezi z izdajo novih oblačilnih izkaznic, ki bodo veljale od 1. novembra t. l. do 31. decembra prihodnjega leta, je Pokrajinski svet korporacij v Ljubljani izdal okrožnico z dne 29. t. m. o inventariziranju zalag racionirane obutve, tekstilnih izdelkov, oblačilnih predmetov, kovčgov in torb iz usnja.

Ta okrožnica določa naslednje:

Glede na pričetek veljavnosti novih oblačilnih izkaznic in v zvezi s spremembami v seznamu točk je Visoki komisariat predpisal inventariziranje zalag racionirane obutve, tekstilnih izdelkov, oblačilnih predmetov, kovčgov in torb iz usnja o polnoči 31. oktobra 1942-XXI. Inventariziranje ima namen, da se ugotovijo količine racionirane blaga na zalogi in da se ugotovi ustrezajoče število točk po vrednosti v točkah, kakor je določena z novo ministrsko tabelo A.

1) Obveznost inventure se nanaša na: a) racionirano blago, čigar prodaja je dovoljena; b) blokirano blago, ki se nahaja pri trgovcih; c) racionirano blago, ki je last tvrdke, ki se pa iz katerega koli naslova nahaja pri tretjih osebah, ki niso zavezane sestaviti prijavo (na pr. lastno suknjo, poslano v barvarnico, blago pri konfekcionistih za predelavo v konfekcijo, blago, ki je bilo iz kateregakoli naslova zaplenjeno itd.).

2) Inventar se nanaša na obutev, tekstilne izdelke, oblačilne predmete, na kovčge in torbe iz usnja (končne izdelke, ki so podvrženi racioniranju), tudi če so določeni za izvoz. V inventar je vpisati tudi tkanine in surovo prejo, ki se nahaja pri konfekcionistih, grostih in pri tretjih osebah na račun konfekcionistov samih, grostov in detajlistov. Izdelovalci konfekcije, industrijski ali obrtniki, morajo vpisati poleg konfekcije tudi zalogo tkanine, preje za šivanje, vezenje, krpanje, pripenjanje in trgovsko prejo.

3) V inventar ni vpisati predmetov, ki so izdelani in določeni na podlagi rednih naročil za vojaške uprave. Ako bi se to blago iz katerikoli razlogov ne uporabilo za navedene namene, se bo moralo vpisati v registre prejemov in oddaj v 24 urah od trenutka, ko blago postane razpoložljivo za notranjo potrošnjo.

4) Inventar morajo sestaviti industrijska in obrtna podjetja (proizvajalci in konfekcionisti), grost, grostičarje, zastopniki, detajlisti, krošnjariji, nadalje uvozna podjetja tudi če nabavljajo blago izključno iz inozemstva kakor tudi izvozniki, tudi če prodajajo blago izključno v inozemstvo.

5) Inventar se bo moral sestaviti na posebnih obrazcih, ločeno za vsako podjetje, vsako delavnico, skladišče, prodajalnico, branjarijo itd., tudi če se ti obrati nahajajo v isti občini.

6) Blago, ki bo 31. oktobra o polnoči na prevozu, se bo moralo vpisati v inventar prejemnika, toda samo oni del, ki bo pripel, preden bo inventar predložen. Glede vsega blaga, ki bo 31. oktobra opolnoči na prevozu in ki bo dospelo prejemniku šele

potem, ko bo že predložil inventar Pokrajinskemu svetu korporacij, bodo morali prejemniki predložiti 30. novembra t. l. Pokrajinskemu svetu korporacij dodatno prijavo, in to vedno v treh izvodih. Prejemniki bodo morali vpisati v navedeno dodatno prijavo tudi blago, ki bo na prevozu dne 31. oktobra t. l. in ki ne bo dospelo v njihovo posest do 30. novembra t. l., glede katerega pa bodo do tedaj prejeli od pošiljatelja obvestilo o pošiljki potom računa, izročilnega dopisa ali na drug način.

7) Inventarji se morajo sestaviti na obrazcih I. N. T. A., kalpr jih je odredil Concordit in se dobe pri Zdrženju trgovcev za Ljubljansko pokrajino v Ljubljani. Obrazci I. N. T. A. št. 1, 2, 3, 4 in 5 služijo kot analitični seznam inventariziranega blaga, medtem ko služi obrazec R. — I. N. T. A. (povzetek) za seštevane vseh podatkov, vpisanih na prej navedenih obrazcih, in kot kazalo celotnega položaja, tako glede količine kakor glede vsote točk podjetja, delavnice, skladišča, trgovine ali branjarije, na katere se nanaša.

Vsi obrazci inventarja se morajo sestaviti v 3 izvodih. Tipizirani proizvodi se morajo vpisati ločeno od netipiziranih v smislu navedb, ki jih vsebujejo sami obrazci. Vsi trije izvodi inventarja se morajo izročiti Pokrajinskemu svetu korporacij do 15. novembra 1942-XXI. En izvod obdrži Pokrajinski svet korporacij. Drugi izvod bo vrnjen prijavitelju s pečatom Pokrajinskega sveta in s potrdilom o dnevu izročitve. Tretji, od Pokrajinskega sveta korporacij vidrni izvod inventarja, bo prijavitelj shranil in držal na razpolago za kontrolo pristojnih organov.

Oddajanje odrezkov starih in novih izkaznic

Druga okrožnica Pokrajinskega sveta korporacij z dne 28. t. m. se nanaša na odrezke starih in novih izkaznic.

Odrezki s točkami, ki jih imajo prodajalci, ki prodajajo neposredno potrošnikom, o polnoči 31. oktobra, se morajo izročiti Pokrajinskemu svetu korporacij (PSK) ali občinam najkasneje do 5. novembra 1942-XXI. PSK in občine bodo izstavile začasna prejemna potrdila o prevzemu odrezkov.

Občine bodo morale 6. novembra poslati Pokrajinskemu svetu korporacij vse odrezke točk, ki so jih prevzele do 5. novembra in glede katerih so izstavile za zainteresiranim prodajalcem potrdila o prevzemu. Odrezki s točkami, ki ne bodo oddani v gori določenem roku, ne bodo imeli glede dobav nobene vrednosti več. Pokrajinski svet korporacij bo v času od 15. do 30. novembra spremljal začasna potrdila o prejemu odrezkov in končne dobavne bone.

Zaradi potrebe statistike in da se izločijo pomote, ne bo Pokrajinski svet korporacij v teku novembra sprejemal odrezkov novih oblačilnih izkaznic, ki se bodo uporabljale od 1. novembra naprej. Ti odrezki novih izkaznic se bodo sprejemali šele od 1. decembra naprej.

Gospodarske vesti

— Dan štednje. Kakor druga leta je Mednarodni institut za štednjo v Milanu tudi letos proglasil 31. oktobar kot dan štednje. Ta dan slavijo kot dan štednje predvsem hranilnice, in sicer v vseh državah, ki so vključene v Mednarodni institut za štednjo v Milanu, ki priporoča predvsem propagandna predavanja o štednji za mladino.

— 80letnica železnice Zagreb—Zidani most. Danes poteče točno 80 let, odkar je prispel iz Zidanega mosta v Zagreb prvi vlak po novo zgrajeni progi. Naslednji dan, t. j. 1. novembra 1862, pa je bila slovesna otvoritev proge Zidani most—Zagreb—Sisak. To je bila prva železniška proga na področju sedanje Neodvisne Države Hrvatske, ki je bila zgrajena šele 27 let potem, ko je v Nemčiji stekla prva železnica od Nürnberga do Fürtha. Hrvatski sabor je že leta 1840, ko so pričeli graditi veliko železniško progo Dunaj—Trieste, razpravljal o možnosti gradnje železnice, ki bi vezala Hrvatsko z železnico Dunaj—Trieste, kakor železnice, ki bi vezala Zagreb z Adrianskim morjem. Leta 1848 je skupni madžarski hrvatski sabor sicer sklenil gradnjo železnice od Karlovca do Fiume, do uresničenja tega načrta pa ni prišlo. Medtem se je družba Južne železnice zavezala graditi progo iz Zidanega mosta preko Zagreba do Siska in progo iz Zagreba do Karlovca. Gradbeni stroški za 127,6 km dolgo železnico Zidani most—Sisak so znašali 9 in pol milijona goldinarjev. Priključna proga Zagreb—Karlovac pa je bila otvorena 1. junija 1865, medtem ko je bila proga Karlovac—Fiume dovršena šele leta 1873.

— Dinarski kovanci se na Hrvaškem vzamejo iz prometa. Po naredbi državne zakladnega ministrstva z dne 15. oktobra t. l. se kovani novci bivše kraljevine Jugoslavije po 2, 1, 0,50 in 0,25 din vzamejo iz prometa 31. decembra t. l., ko izgube značaj zakonitega plačilnega sredstva. Ista naredba vsebuje predpise glede izdaje novčanic po 2 kuni, 1 kuno in 0,50 kune. Te novčance Neodvisne Države Hrvatske z datumom od 25. septembra t. l. bo dala v promet Hrvatska državna banka. Novčance po 2 kuni bodo rumenkasto rjave, novčance po 1 kuno modre, novčance po 0,50 kune pa rdečkaste.

— Prodaja vina na Spodnjem Stajerskem. Na Spodnjem Stajerskem so bili izdani predpisi glede vnovčenja letošnjega vinskega pridelka. Vinogradniki morajo količino letošnjega vinskega pridelka prijaviti v prvi polovici decembra in morajo potem do konca aprila prihodnjega leta prodati 40% in do konca leta nadaljnjih 40 odstotkov pridelka. Ostalih 20 odstotkov lahko prodajo v okviru posebnih določb neposredno potrošnikom, ali pa gostilničarjem na nakupne znamke za vino, lahko pa to količino potrošijo tudi sami. Nakupne znamke za vino, ki upravičujejo do neposrednega nakupa vina pri proizvajalcu, dobe le oni gostilničarji, ki so že pred vojno kupovali vino pri proizvajalcih. Potrošnikom smejo vinogradniki prodati le polovico toliko vina, kakor v letih 1939 in 1940, posamezniku pa ne več kakor 50 litrov.

— Zamenjava mark za rumunske leje v Transilvaniji. Na polagaj sporazuma, sklenjenega med Nemčijo in Rumunijo, je bil 15. t. m. v Transilvaniji (to je v bivšem sovjetskem ozemlju okraj Besarabije, med Dnjeprom in Bugom, ki je pod rumunsko upravo) proglašena rumunski lej kot zakonito plačilno sredstvo. Na podlagi posebnega sporazuma med nemško Reichsbanko in rumunsko Narodno banko, bo Rumunija zamenjala v Transilvaniji nemške okupacijske marke po tečaju 1 marka enako 60 lej. Rumunska Narodna banka in Poštna hranilnica bosta v večjih krajih Transilvanije ustanovili podružnice. V Odesi, kamor se prenese sedež rumunskega guvernerja za Transilvanijo, bo ustanovljena centrala Poštna hranilnica za Transilvanijo.

— Prva obrtna razstava v Dnjepropetrovsku. Za obnovo industrijske in obrtne proizvodnje v Ukrajini je značilna obrtna razstava, ki je bila te dni prirejana v Dnjepropetrovsku in ki je prikazovala, kaj proizvajajo po doslej izvršeni obnovi generalna gubernija Dnjepropetrovsk. Razstave se je udeležilo 155 obratov, med njimi 29 tvornic, 71 obrtnih proizvajalnih združenj (tako zvanih artelov), v katerih so združeni samostojni obrtniki, in nadalje 46 samostojnih obrtnikov, 5 delavnic za vajence in 3 mestni obrati. Pred dobrim letom, ko je nemška civilna uprava pričela poslovanje, je bil pretežni del obratov uničen, ni bilo surovin, ne delovnih moči, niti orodja. Uspeh je tem bolj značilen, če se upošteva, da so morali v mnogih delavnicah še nedavno obratovati brez električnega toka in so si morali pomagati na druga način, dokler ni bila obnovljena električna centrala v Dnjepropetrovsku.

— Poljske železnice, po prevzaru objavljenem letnem poročilu imajo železnice poljske generalne gubernije 7000 km železniškega omrežja. Danes je to omrežje zopet vzpostavljeno, kar se kaže tudi v obratnem računu. Obratni dohodki so znašali lani 700 milijonov zlotov (prejšnje leto 487), obratni izdatki pa 660 milijonov zlotov (511). Tudi železniške delavnice so obnovljene in je njihova storitev v primeri s predvojno dobo danes štirikrat večja, tako da te železniške delavnice lahko prevzamejo tudi dela za nemške državne železnice.

— Ustavitve zasebne gradbene delavnosti. Sklicujoč se na pomanjkanje gradbenega materiala, delovnih sil in transportnih sredstev je ameriški vojni produkcijski šef Donald Nelson odredil takojšnji ustavitve gradbenih del v vseh Zedinjenih državah, kolikor ta dela niso važna za vojno. Istočasno je prekalid dovoljenja za dobavo gradbenega materiala za nevojaške zgradbe in obenem odredil ponovni pregled načrtov za vojaške objekte z namenom, da se ugotovi, koliko se daje dela reducirati. V bojazni pred inflacijo je pričela v Zedinjenih državah navzlic pomanjkanju delovnih sil in materiala še naraščati zasebna gradbena delavnost in je bilo v ta namen v septembru izdanih 723 milijonov dolarjev nasproti 623 milijonom v istem mesecu lanskega leta. Med gradbenim materialom najbolj primanjkuje železa.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Anton Vidmar

Danes popoldne bo poročal iz kapelice sv. Petra na Zalah k Sv. Križu g. Anton Vidmar, šolski upravitelj v pokopju. Dolgo se je držal kot čvrsta korenina. Porodu je bil iz Idrije (12. januarja 1872), od koder je prišel na gimnazijo v Ljubljano in se je po petih razredih vpisal na učite-

ljšče. Zelo živahen in odločen je bil že v dijaških letih. Po triletni vojaški službi je bil imenovan za učitelja na Ledini pri Idriji, od tod pa je bil 1898 premeščen v Ambros na Dolenskem, kjer je učiteljeval do 1. oktobra 1902. Nato pa je prišel na prijazni Čatež pod Zaplazo, kjer je služboval nad 30 let. Po upokojitvi se je preselil v Ljubljano. Dne 1. oktobra 1932 je bil doležen zaslužene počastitve. Šolski odbor s takratnim županom Alojzijem Sajetom je počastil redki učiteljski jubilej svojega zvestega šolnika s prisrčno zahvalo kmečkih mož. Tudi gasilsko društvo na Čatežu je počastilo 30letnico svojega organizatorja z baklodo; daleč po dolinah je odseval plamen kot znak prisrčne hvalnosti prebivalcev tega krasnega doljenskega kraja. Na Čatežu je Anton Vidmar do kraja spoznaval svoj rod, velik del prostega časa pa je posvečal negi cvetlic v naravi in bogati zbirki krasnih kaktjev. Kot vzgojitelj, organizator in prijatelj je bil Anton Vidmar res vselej mož na mestu. Čast njegovemu spominu, žalujemo pa naše odkritosrčno sožalje!

Dr. Cholewi v spomin

Na Zalah se je od pokojnega dr. Cholewe poslovil pokrajinski zdravnik dr. Carmel Balistreri z naslednjimi besedami:

V tem trenutku, ko se moramo za vedno ločiti od Tvojih zemskih ostankov, dragi prijatelj, se hočem spomniti Tvojih izrednih darov kot človeka in znanstvenika. Vse Tvoje življenje je bilo posvečeno najvišji čustvom, med katerimi je prvenstvovala Tvoja ljubezen do soproge in hčerke ter ljubezen do Tvoje poklica, ki si ga izvrševal v resnici kakor neko čisto poslanstvo dobrote. Ti dve veliki ljubezni sta Te vodili po trdem potu znanstvenega raziskovanja, ena Ti je dajala tolažbo po čisto nehalnem, vedno težkem in trdem delu, druga Te je vodila po potu, kjer si lajšal ravno najhujše boleznij trpetega človeštva.

V teh malo mesecih, v katerih sem bil doležen Tvoje prijateljstva in sem mogel slediti Tvojem delu, sem vedno videl, kako skrbno si obdajal svoje bolnike in kako si se z njimi veselil vsakega okrevanja ali zboljšanja, ki ga je prinesla Tvoja zdravilašna umetnost, videl pa sem tudi, da močilo trpiš v brezupnih primerih, kadar se je izkazalo, da človeška znanost ne more prav nič pomagati. Občudoval sem Te, s kakšno ljubeznijo si delal v Zavodu za raziskovanje raka, ki si ga s pravičnim ponosom lahko imenoval svoj zavod in ki je po Tvoji zaslugi postal slaven svetilnik svetovne znanosti. S kakšno ljubeznijo si vodil svoje učence! Bolj kakor mojster in bolj kakor oče, tako da si jih z vso pravico lahko imenoval svoje duhovne sinove.

V vsakem primeru v vsakem trenutku je Tvoja mirna in razumljiva beseda pomagala brzo pravilno diagnozo, nasvetovala pravi način zdravljenja, ali pa je Tvoja trdna in gotova roka rezala v trepetočem mesu, da je smrti izrgala kako življenje.

Toda razen tega, da si bil človek in zdravnik, si bil tudi učenjak. Tvoja dela, Tvoje teorije so se razširile preko meja Tvoje naroda in Tvoja beseda in Tvoja misel sta se v svetu popolnoma uveljavili.

KULTURNI PREGLED

Spomin na „Občno zgodovino“

Oktober je poteklo sto let, kar se je rodil v Ljubljani pisec knjige, ki jo je marsikdo med nami vneto prebiral za mladost let — Josip Starč, avtor »Občne zgodovine«. Če mu v teh dneh praznujemo stoletje v spomin, se oherem spominjamo, da je leto poteklo 35 let, kar je stari, dobri profesor s hrvaških gimnazij odšel počivati v rodno zemljo. Josip Starč je kot pisatelj hodil po Kersnikovi poti, samo da je bila njegova pripovedna proza umetniško manj pomembna, sočasna z najboljšo voljo in s priučeno tehniko, a brez tistega notranjega žara, ki ga daje stvaritvam samo močno umetniška intencija. V Starčevih novelah čutimo delno volje njegovega študija v Pragi, saj je prvi zanesel v našo literaturo povest črke sive, v čemer je imel nekaj desetletij pozneje posnemovalca v Podlimborskem. S svojimi »Pismi iz Zagreba«, ki jih je pričel objavljati v »Ljubljanskem Zvezku« v letih 1881—1897 je Josip Starč opravičil v tedanjih razmerah zasluzno delo kulturnega posredovalca. Bil je v Zagrebu tako doma kakor v svoji rodni Ljubljani. Pred nekaj leti je še živela med nami njegova vdova, prikupna, duševno živahna starica in pripovednica o dneh ko so se obiskovale rodbine Avgusta Senca in Josipa Starč. Zagreb sedemdesetih in osmdesetih let prejšnjega stoletja je dobival v teh spominih tisto intimno podoba, ki jo dajejo samo vtisi in spomini neposrednih sodobnikov minule. zaključno dobe.

Teh nekaj vrstic je posvečenih piscu »Občne zgodovine«. Tistih pet debelih zvezkov, ki jih je izdala Mohorjeva družba v letih 1874—1888 in v novih izdajah, ni

Podmorski rudnik

Zamisel genoveškega mornarja, ki je dala že 25.000 ton prvovrstnega cardiffškega premoga

Genova, 23. oktobra. Če bi danes v Genovi kdo dejal, da je kaka ladja priplula iz Cardiffa in da tovari premog, bi nedvomno vsako mislilo, da z njim ni vse v redu. In vendar je res, da v genoveškem pristanišču že del časa raztovarjajo pravi premog iz Cardiffa... Kaj neki si misli Anglija, ki premoga več ne pošilja? Kljub temu pa premog prihaja in to po morskem poti!

To ni aprilska šala in tudi ne kaka potegavščina. Premog prihaja po morju ali točneje, pridobivajo ga iz morskih globlin v pristanišču. Tisoči ton se kopčijo.

Neki genoveški mornar se je lepega jutra sprejel po obali in gledal v valove. Njegov misel so bile naslednje: »Že okoli šestdeset let so pristajali v pristanišču parniki iz vsega sveta in prinašali dragoceno gorivo iz waleških rudnikov. Koliko kosov premoga je moralo v tem času po nesreči pasti v morje, koliko zabojev in prevoznih vozikov je izgnilo pod valovi med trupalnim razkladanjem z ladij v skladišča. In če bi zbrali ves premog, kar ga zdaj krije morje, koliko bi ga bilo?«

Tako je premišljeval moža, ki je po postavi pravi orjak. Nato je skušal s svinčnikom vsaj približno izračunati, koliko stovov premoga leži na dnu genoveškega pristanišča, in se je njegov račun izpremenil v presenetljivo število ton...

Potem se je zgodilo, da je iznajditelj podvodnega premoga nekega dne, kakor svoje dni Kristof Kolumb, nastopil v genoveškem pristanišču, le da je imel na razpolago tri pontone in ne, kakor odkritelj Amerike, tri karavale. Na prejem mirnem delu pristanišča je nenadno oživilo in nastale so kovinske zgradbe z vsemi pripomočki za dviganje črnega zaklada iz morskega ležišča. Nastopili so tudi potapljači z vso opremo.

Začetek je bil težaven. Dvigalne naprave so po prvih poselih v morskno dno potegnile na svetlo najrazličnejše brezpomembne predmete: kose lesa, vrvi, razbitine, odpadke in še mnoga kaj. Ko je dvigalo prvič pogledalo iz morja, je tudi sodobni odkritelj, kakor njegov davno umrl vrstnik, zakričal: »Zemlja!« Seveda s povsem drugačnimi občutki, zakaj, iz vode je pogledala velika kepa blata. Toda mož se ni dal ugnati, čeprav se mu je marsikateri pesimist posmehoval.

Na morskno dno se je odpravil potapljač, ki je z različni pripomočki prebil vrhno plast in kaj kmalu ugotovil, da je imel bistroumni mornar prav. In so tudi dognali, da je premog, ki leži na dnu genoveškega pristanišča, boljše kakovosti, kakor pa je bil takrat ko so ga v Cardiffu nalagali na ladje. Na dnu se je spojil z ostanki nafte in raznih olj, ki se uporabljajo na parnikih in jih po uporabi odvržejo v morje, pa z ostanki vsakovrstnih požarov, ki so v preteklosti upepelili marsikatero pristaniško napravo.

Sedaj je na kraju, kjer dvigajo premog, vsak dan živahno. Množica z velikim zanimanjem sledi delu novih dobaviteljev premoga. Nekdo je celo raznesel po mestu, da so ugrabili morju tudi kup kosti, iz katerih da so sestavili človeški okostnjak. Tisti, ki imajo bujno domišljijo, so celo vedeli povedati, da je to okostnjak nekega Giana Luigija Fieschija, ki je pred 500 let padel v morje s slabo razsvetljeno obalo med zvenketanjem mečev in rjovenjem drhali v znani zaroti proti Dorjancem. Kakor vidimo, si je tudi človeška domišljija dala duška.

Res pa je, da so doslej potegnili iz morja že 25.000 ton premoga od preračunanih 40.000. Dviganje se nadaljuje.

Nekaj lovskih vrah za Vse svete

Kvartna nedelja je za lovca nesrečen dan. Merak vidi slabo in slabo strelja. Tudi zatačena žival ne pade, pač pa dohiti njega lahko smrt. Hudič ima ta dan posebno moč in veselje nagajati lovca.

Lovčev najzvestejši prijatelj, pes, vidi smrt, če ima nad očmi bele in rjave lise, torej štiri oči. Kadar jo zagleda, go naznani z obupnim tuljenjem in zavijanjem.

Po nepotrebnem ubitju divjad hodi lovca na grob strašiti. Da ima mir, je treba divjad zastrašiti. Zato se postavijo lovčevi tovariši, kadar ga pokopavajo, na vse štiri ogle pokopališča in izpajo svoje puške, ko pokropi duhovnik grob. S tem prepode divjad od groba, da da rajnkemu mir.

Miru pa ne najde po smrti, kdor hodi ob nedeljah na lov. Svi svari celo narodna pesem junaka Marka, naj ne hodi v nedeljo na lov, preden se ne umije in Bogu pomoli. Pred nedeljo leti si še težko našel kmečkega lovca, ki bi prišel v nedeljo na lov, preden ni bil pri maši.

Lovci, ki gre v nedeljo najši na lov kakor k maši, se mora po smrti brez glave s puško na rami plaziti za divjadjo. Zato se čisto čuje pomoči žvižganje in lajanje psov. Včasih preleti dolino tudi kak strel.

Ta vera živi na Štajerskem. Gorentec si pa pripoveduje o divji jagi, to je o veliki tropi psov, ki teko v eno mer. Za njimi teče šepast mož s sekuro v roki. Ta vlada pse in jim ukazuje, kam morajo teči in koga raztrgati. Če se psov ubraniš, te posaka šepasti mož s sekuro. Pri srečanju divje jage se prekrizaj, stopi na stran ter se ne gani, dokler ne odhumiš. Nič se ti ne bo zgodilo. Gorje pa tebi, če bi začel kričati ali bi hotel psom pot zabraniti. Raztrgali bi te na drobne kose.

Zato pa je res, da nisi mrtev. Ti živš med nami in boš živel vedno, kajti Tvoje dobro delo ni ugasnilo! Velika množica učencev in prijateljev se je mnogo naučila od Tebe in bo podajala iz pokolenja v pokolenje Tvoja visoka čustva, ki so Ti bila življenjsko pravilo. Pridobitve, ki si jih dal znanosti, so trden steber, na katerega se bo vedno opiralo znanstveno raziskovanje, da iz teme iztrga skrivnost strahovite bolezni, ki si jo pobijal z vero apostola ter hotel spoznati z žilavostjo učenjaka.

Docent dr. Cholewa, Tvoj duh naj nam bo vedno blizu, naj nas podpira in naj nas vodi po strmi poti, ki jo vsak dan hodi zdravnik, in Tvoj zglej naj nam da moči, da nadaljujemo borbo, ki si jo Ti, sijajni bojevniki, bojeval do zadnjega zdiha!

Divji lovec postane vsak, kdor hodi med službo božja na lov.

Koroški poznajo namesto ponočnega lovec pomočnega moža. Strašno je velik, da kar goro prekorači. Mnogo psov ima. Daleč se sliši, kadar jih zove.

Za ribiča, ki ob nedeljah lovi, ni kazni huda. Namesto ribe ujame kačo.

Pomoči ne ščuvaj psov, sicer ti pride ponočni lovec in ti vrže v hišo mrtvaško glavo, rekoč: Pomagal si mi loviti, zdaj mi pomagaj še jesti!

Če vržeš v škratovem domovju, kjer so največje in najlepše ribe in raki, mrežo, te škrat hudo izplača. Namesto rib najdeš v svoji mreži polno mrtvaških kosti in začu-je zasmehljiv krikot: Tu imaš plačilo, ker si mi pomagal loviti!

Ako loviš ponoči v škratovih domovih, se pripelje škrat na zlatem vozu po vodi in te napodja. Voz vlečejo zelo veliki raki,

Iz območja Ilmenskega jezera

Beograjski nemški dnevnik je pred dnevi objavil poročilo svojega vojnega dopisnika z vzhoda o deležu, ki si ga je v enoletnih borbah priborila SS-divizija z mrtvaško glavo v napadih in obrambi na področju Ilmenskega jezera. Izvajanja posnema-mo tudi za naše čitatelje.

Južno od Ilmenskega jezera! Imerovano področje je postalo pojem, za katerim se skriva tisočero junštvo. Grobovi mrtvih tovarišev SS-divizije z mrtvaško glavo pričajo o skrajni pripravljenosti in požrtvovalnosti vseh, ki se bore na tem frontnem odseku. Neizprosnost je tu priroda, neizprosnost pa se je izkazal v enoletnih hudih bojih tudi nasprotnik. Od SS-divizije, ki je jeseni lanskega leta zavzela svoje položaje v Valdaškem pogorju nedaleč od izvira Volge, so se zahtevali napori in preizkušnje brez primere.

Že v Franciji se je SS-divizija z mrtvaško glavo izkazala kot zmag navajen oddelek. Njen poveljnik je odklikovan s hrastovim listom. Višji skupinski vodja SS general Eicke jo je povedel v Flandrijo, kjer je izvršila prve naloge in imela prve uspehe. Udejstvoljena se je odločno v veliki obkolitveni bitki. Nato se je pri Cambraiu in Arras, ob La Basse prekopu, pri Le Cornetu, Malu in Le Paradisu borila z močnim angleškim elitnim polki Royal Scotch, Norfolškim in drugimi. Tudi pri

spopadu z izbranimi sovražnimi četami, ki so veljale za nepremagljive, se je izkazala mlada divizija z obudovanjem vrednim elanom in žela svojo prvo vojaško slavo.

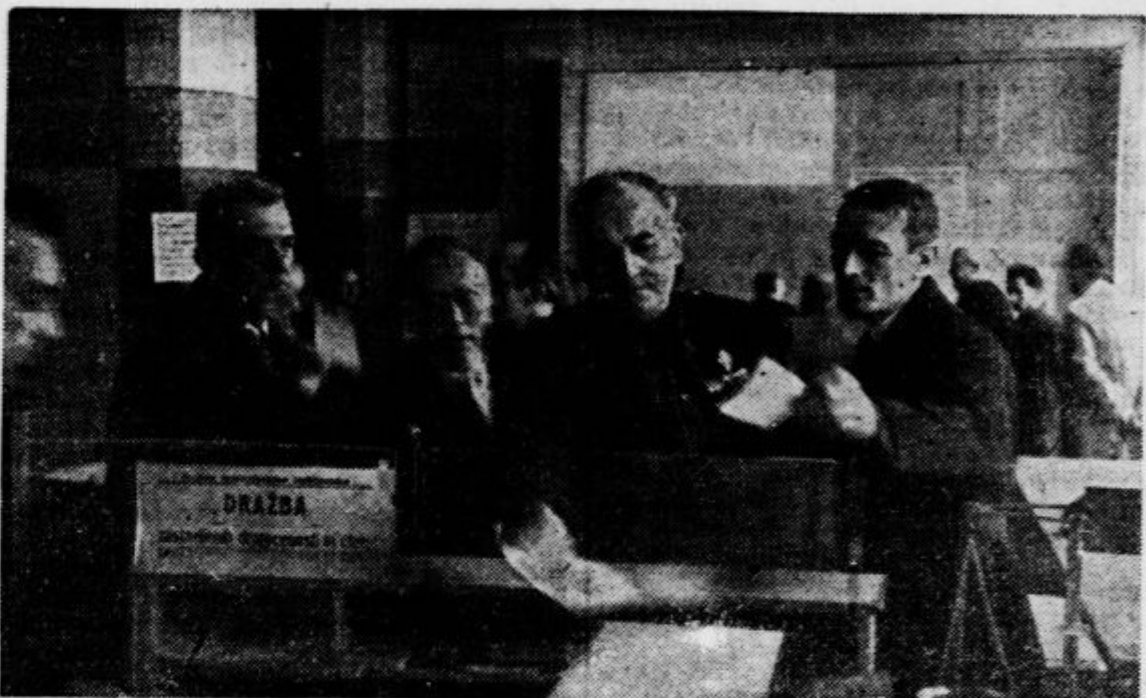
Junija meseca lani je povedel Eicke iz vzhodne Prusije svojo divizijo proti Sovjetom in zasledoval z njo potolčeno rusko severno armado. Začelo se je pri Kraslavi na Dvini. Nad 12 ur so morali napadati mesto, preden se je sovražnik iz njega umaknil in ga izbral. Sledila je zmaga pri Regeli in preboj skozi Stalinovo črto, ki tudi s svojimi gigantskimi obrambnimi napravami ni bila sposobna zadržati napada divizije z mrtvaško glavo. Napredovanje se je nadaljevalo do glavne ceste v Leningrad. Obupni Timošenkovi protisunek je odpovedal. Iz ruskega poskusa predora se je izoblikoval nemški vdor v ruske postojanke, ki se je razvil v zasledovanje boljševiške vojske. Nad 53.000 ujetnikov, 312 tankov, 195 topov in številno drugo vojno gradivo je bilo tedaj zaplenjeno, oziroma uničeno.

Zima 1941. je postavila napredovanju divizije z mrtvaško glavo konec. Oskrbovalno bazo Starajo Ruso - Pleskov, ki je bila za severno nemško armado najvažnejša, so začeli srdito napadati Rusi. Pri Lužnem so močje divizije SS z mrtvaško glavo pokazali, da so v obrambi prav tako trdni in vztrajni kakor v napadu. Nepregledne mno-

Z oblika Visokega Komisarja v mestni zastavljalnici

Eksc. Emilio Grazioli si v družbi župana generala Leona Rupnika in drugih odličnikov ogleduje skladnica

Visokemu Komisarju razlagajo pisarniško poslovanje mestne zastavljalnice

svetijo pa kaže s plamenom, ki jim šviga iz žrel.

Tri duše reši iz vic, če izdereš kači strupenjak.

Kdor bi bil tako hudoben, da bi ustrelil v podobno Križanega, bi videl sicer ponoči vsako zver, toda Bog bi ga kaznoval, da bi ne imel po smrti nobenega miru. Pomočni jager bi postal in se izpremenil v podhujko. Letati in prhutati bi moral noč za nočjo.

Divja jaga odgovarja nemški vilde Jagd. Če hočeš, da ti divji lov ne naškodi, obesi na hišo volovoško glavo z rogovi vred. Lovci obesačo v ta namen roge divjadi, zlasti jelenjo rogovje.

Dr. J. L.

Žice, ki so jih Sovjeti vrgli v boj, premoč v težkih in lahkih tankih in lahka konjenica, ki je bila najprimernejša za tamonje ozemlje, niso mogli streti položajev divizije.

Po odločnih obrambnih bojih si je divizija utrdila svoje položaje za zimo. Tudi snežni viharji, nepregledne množine snega in strašen mraz niso omajali duševnih in fizičnih moči nemškega vojaka. Težkoče so bile samo v tem, da je morala divizija z mrtvaško glavo v dolgih obrambnih bojih proti veliki sovjetski premoči braniti razmeroma zelo dolgo fronto, ki ni bila zaključena, ampak se je sestajala iz posameznih oporišč. Pogosto se je v slabo objuđenih postojankah razvil nenavadno trd boj. Imena Kobilkina, Bjakov in Vasiljevčina bodo ostala neizbrisno združena z junško epopejo SS-divizije z mrtvaško glavo.

Možje in fantje so se nadejali, da se bo s pomladjo pozicijska vojna končala in da bodo spet lahko prešli v napad. Toda strategija je na tem frontnem odseku zahtevala nespremenjeno takiko. Ko je polet kasno poleti prišlo povelje za napad, so se vojaki dvignili iz svojih položajev in se z nezmisljivo močjo vrgli proti sovražniku, ki jih je v svojih zlaganih vojnih poročilih že davno izločil iz borbe in pokopal. Po vodi, močvirju in gozdovih se je nadaljevala borba. Ena boljševiška taborišča za drugim je bilo osvojeno in doseženo izboljšanje fronte v tem odseku.

»Več store kakor svojo dolžnost,« je imel navado reči poveljnik o svojih fantih in možeh. Tudi sam je takšen. Čeprav je bil težko ranjen in je komaj okrevaj od rane, je bil že spet pri svojih četah in je vodil vojaške akcije v njemu dodeljem frontnem odseku sam. Vojaki, vzpodbujeni z dobrim vzgledom, zastavljajo vse svoje moči za uspeh nemškega orožja in za svojo boljšo bodočnost, zaključuje dopisnik svoje poročilo.

Naročite se na romane Dobre knjige!

faraonov ali grških bogov prav kakor v vseh bojih, uničevanju, strašnih pohodih vojsk, ki si jih je mogla predstaviti domišljija zamišljenega, bledega dečka neke na trati domačih tal, še danes vidim v njem neizmerno rodovitno in nič manj strahotno uničevalno silo; gibanje skrivnostnih valov, v katerih se dvigajo in padajo narodi, države, kulture in z njimi premnogi milijoni človeških usod.

Če hočemo doumeti zgodovino kot neko celoto, si moramo dejstva izpopolniti s fantazijo. Sleherna občna zgodovina je sestavljena z nekoliko tiste »snovi«, ki jo potrebuje pripovednik. Zato je zgodovina kakor pravijo Hrvati, »povjest«, povest. V nji žive misli in osvetlujejo njena pota kakor čestne svetilke v temni noči ulice.

Najprvotnejši mitos pa je nemir — skrivnostni, večni pranemir. Njemu so podložne vse zgodovinske »aventure, on je najosnovnejša prvina, v katero se razpadajo vsa zgodovinska dejstva.

To je tisto čudno, nezabrisno doživetje, ki me je presunilo ob čitanju Starčeve »Občne zgodovine«. Nemir kot zgodovinski mitos. Ko opazujem že leta valovanje zgodovine, vrtoglavo igro sprememb, pretakanje človeških usod v širokem toku časa, podobno miriljadam kapljic v tekoči reki, mislim venomer na skrivnost tiste prasle, ki vse to giblje. In vedno bolj se mi zdi, da so tisoče ted spreminljivih obrazov, ki prihajajo in odhajajo pred našo domišljijo z maskami zgodovinskih osebnosti, samo pokorni izvrševalci nekega vesoljnega Pustolovca, ki mu ne morem najti pravega imena in ne končnega smisla. Je to tisti Hazard, o katerem govori naravoslovec Vidmar kot o gospodarju fizikalnega sveta? Ali je morda Zakon zgodovinskega oltja in žitja? Kdaj na reči to uganiko nad neizmernimi pokopališči človeških

bitij in usod, ki vstajajo pred čitateljem zgodovine kot najstvarnejša predstava njenih tal? Melanholično kakor veter po grobovih roma naša misel po teh poljih, ki so polja življenja in smrti, koder seje in žanje skrivnostni pustolovec, »le grand Aventurier«, resnične in namišljene »Občne zgodovine«.

Pirandellove novele

Zagreb, oktobra. Strm, težaven in mučen je bil življenjski in slovestveni vzpon, s katerim se je Luigi Pirandello, rojen 1. 1867. v Siciliji, povzpelo od neznanega profesorja ženskega učiteljskega v Rimu do člana Italijanske akademije in lavreta Nobelove nagrade za književnost, preden je 1. 1936 umrl v Rimu. Dojga leta ga je tiščalo k tlom siromaštvo, združeno z nepriznanjem in rodbinskimi nevednostmi. Razmere so mu neugnano razjedale moči. Pirandello si je postavil aksiom: živeti ali pisati, tretjega ni! Odločil se je za pisanje. Cela leta je vprav vročično pisal, vsemu navkljub. Tako so nastajale njegove številne novele, romani, pesmi, kritike, drame, komedije, cela knjižnica Pirandellovih spisov. Izmed teh sta doslej prevedena v hrvaščino romana »Pokojni Matija Pascal« (Il fu Mattia Pascal) in »Izobčena« (L'esclusa), nekaj najbolj znanih Pirandellovih gledaliških iger pa so vprizorila hrvaška gledališča, kakor na pr. »Šestero oseb lažje avtorja«. »Tako je, kakor se vam zdi,« »Henrik IV.« i. t. d. Zdal je izšla zbirka petnajstih izbranih novel z naslovom »Sonce in senca« (Sunce i siena) v založbi zagrebške »Savremene biblioteke« in v prav lepem, gladkem prevodu prvaka zagrebške drame Dubravka Dujsina.

Luigi Pirandello je živel in delal v izjemnih razmerah. Bil je oženjen; imel je

Kronika

* Na vzhodni fronti je padel major in bataljonski poveljnik Rihard pl. Hennings, ki je bil odlikovan z zlatim nemškim križem, nadalje z železnim križem obeh stopen in z drugimi odlikovanji. Star je bil 37 let.

* Socialno zdravstveno skrbstvo v Franciji. Francoski državni tajnik za zdravstvo je izdelal zakon za varstvo mater in otrok v starosti do 16. leta, ki bo te dni objavljen v uradnem listu. Novi zakon uvaja zdravniško spravevalo za sklepanje porok, vendar dovoljenje za sklenitev zakona ne bo zavisto od zdravniške ugotovitve, marveč prevzema odgovornost novorojenca. Vse bodoče matere, ki želijo prejemati družinski doklade ali blagodat socialnega zavarovanja, se morajo v dobi blagoslovljenega stanja dati dvakrat zdravniško preiskati. Zdravstveno in socialno nadzorstvo se razširi na vse otroke, ki so deležni kakršne koli podpore. Za vsakega dojenčka se uvede bolniška knjižica. Obvezne določbe novega zakona torej niso splošne, marveč se omejujejo samo na tiste, ki uživajo kakršne koli podpore. Znatno se povišalo določila in nagrade za doječe matere. Na novo je urejeno zdravstveno nadzorstvo po šolah.

* Smrt znamenitega raziskovalca Mesece. V noči na 23. t. m. je umrl v Dornbachu v Nemčiji ministerialni svetnik dr. Karel Müller, eden izmed najpomembnejših sodobnih raziskovalcev Mesece. V svoji vili si je sam uredil odlično opazovalnico, v kateri je imel zrcalni daljnogled s premerom osmih palcev in je leto za leto raziskoval površino Mesece. Le malokateri učenjak ve morda toliko o žrelih, obrokih, planinah in razpokah na Meseču, kakor je vedel po knjigi dr. Müller. Ne samo zvezdogledi, temveč tudi laiki, ki se posebno zanimajo za večnega spremljevalca zemlje, so cenili dr. Müllerja, ki je vselej radevolje odgovarjal na različna vprašanja. Marsikdo se je nato sam lotil opazovanja. Dr. Müller je bil član mednarodne astronomske zveze, posebej se komisije za raziskovanje Mesece. Leta 1932. je izdal zanimiv katalog o mesecu in ognjeniških žrelih. Pokopali so ga v četrtek dopoldne.

* Naknadno vpisovanje v trgovsko učilišče »Christofov učni zavod« v Ljubljani, Domobranska 15, za Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti se vrši do 10. novembra. Redni dijaki ne uživajo silnice pravice kot na drž. šolah. Šolnina zmerana. Manj premožni se dovoljuje popust na šolnini. Podrobne informacije in prospekti so na razpolago v pisarni ravnateljstva.

IZ LJUBLJANE

u— Se vsak dan toplejše. Kljub nalivom, ki nas tu in tam obiščejo, traja južno jezensko vreme še dalje in postaja vsak dan toplejše. To nam kaže zlasti naraščanje jutranje temperature. V četrtek jutraj je bilo 10,5° C. Dopoldne se je nebo močno poplačilo, nakar je izladno deževalo. Popoldne pa se je vreme spet docela zvedrilo in smo imeli krasno sončno popoldne, v katerem je temperatura dosegla 18° C. Bilo je tako toplo, da smo se lahko sprejeli brez povrnikov. Tudi noč od četrta na petek je bila mila in davi je živo srebro na raslo na 11,8, višje kakor v vseh zadnjih štirinajstih dneh. Barometer je nekoliko padel. Jutraj nam je že zgodaj sijalo sonce, v teku dopoldneva pa se je nebo jelo spet oblačiti.

u— Iz krogov gledališke občinstva smo prejeli: Abonentni reda srede preteklo sredo nismo bili kaj prijetno presenečeni, ko smo že sedeli na svojih mestih v Operi.

Narodno gledališče

DRAMA

Sobota, 31. okt.: ob 16.30: Deseti brat. Izven.
Nedelja, 1. novembra, ob 16: »Hanalet«. Izven.
Ponedeljek, 2. novembra, ob 16: »Oče naš«. Red A.

OPERA

Sobota, 31. okt.: ob 16: Don Pasquale. Prvič v sezoni. Red Premierski.
Nedelja, 1. novembra, ob 16: »Traviata«. Izven. Cene od 24 lir navzdol.

V nedeljo na praznik Vseh svetih bo popoldne ob 16. uri uprizorjen Shakespeare »Hamlet«. Delo je s svojo vsebino in tehtnostjo misli o skrivnostnih življenja in smrti in po svojem splošnem nastopu v skladu s praznikom. Naslovno vlogo igra Slavko Jsr.

otroke, se boril dolga leta s klavnimi življenjskimi razmerami, izvrševal profesor-sko službo in dajal ure, ponoči pa je pisal in venomer pisal, čeprav je bil še dolga leta literarno nepriznan. Hrupna književna slava je prišla pozno, šele v zadnjem desetletju njegovega življenja in njo je dosegel v glavnem s svojimi dramatskimi deli. Njegovi ženi Antoinetti se je jel marčiti uni; cela leta je preganjala z bolestinami iju-bosumjem in mu ustvarila iz življenja pekel. Dekler ni naposled poznala v neki bla-znici, eden najboljših poznavalcev Pirandellovega življenja in stvarjanja med hrva-tskimi književnimi kritiki, dr. Ivo Hergšič, pravi v predgovoru tej knjigi Pirandellovih novel, govorč o začetkih njegovega relativizma: »Cela leta je proučeval iz bli-zine razpadanje človeške osebnosti, relativ-nost naših misli in verovanj. Vse to je ta-ko vplivalo nanj, da si je ustvaril poseben pogled na svet in življenje, svoj poseben filozofski nazor, svoj relativizem. ki je počasi postal pojem zase, nazvan po njem pirandelizem; vse, kar obstoji, je relativno, celó vprašanje življenja in smrti, tem bolj še vprašanje resnice in laži, realnosti in sanje, poštenja in nepoštenja, normalnosti in abnormalnosti.

Za spoznavanje Pirandellovega slovstve-nega dela in njegovega relativizma so zna-čilne in važne njegove novele, bolj kakor dramatski spisi, ki so nastali pozneje prav iz novel. V novelah je najprej zabeležen njegov stil, pa njegova predlima misel, uprevanje življenja in njegovih vprašanj, večidel trpi humor in tisti Pirandellovi topli čuti za človeka in njegovo trpljenje; tu so se najprej pojavili njegovi svojevrstni motivi. Pri ocenjevanju Pirandellovih novel je predvsem potrebna izbira, prav

pa nam je bilo sporočeno, da imamo prav za prav predstavo v Drami. Tako smo na-mesto »Traviata« gledali »Šestero oseb-išče avtorja«. Kajpala sta obe umetnici visoko vredni in glede predstave nikako-nismo bili oškodovani. Upoštevamo tudi da se lahko naključijo nenaadne repertoarne izpremembe, vendar prosimo, da bi bili pravočasno obveščeni po časopisu. Poleg tega prosimo, da bi v svojem redu dobili predstave s premierno zasedbo.

u— Ne kupujte gob po hišah! Naš naj-boljši poznavalec gob, Ante Beg st. nas je v listih opozoril, da ljudje naberejo tudi do-sti strupenih in zdravju škodljivih gob ter jih ponujajo naprodaj. Tudi na živilskem trgu so strokovnjaki mestnega tržnega ura-da letos že večkrat ugotovili manj vredne, zdravju škodljive in strupene gobe ter se-veda zahtevali, da jih takoj odstranijo. Prodajalke so se zaradi tega »la razburja-le in predrzno izjavljale, da takih gob ne bodo več prinesle pred oči organov tržne-ga urada, pač jih bodo pa prodale po hišah. Naše prebivalstvo je dobro poučeno, kako nevarne so nekatere gobe, zato pa ne bo-mo o tem vprašanju razpravljali na široko, temveč opominjamo v svo resnobno naše gospodinjne, naj vse v hišo prinesene gobe takoj z vso odločnostjo zavrnejo, čeprav prodajalke zatrjujejo, da so gobe prave in dobre. Pri tem pa pripominjamo, da dan-danes nabirajo gobe tudi ljudje, ki jih ne poznajo in zato lahko tudi brez slabega namena prodajajo zdravju škodljive gobe. Zanesljivo dobro in užitne gobe so napro-daj samo na gobjem trgu pred semen-iščem, ker so pod neprestanim nadzorstvom strokovnjakov.

u— Na koncertu Ljubljanskega komor-nega tria bomo slišali poleg komornih skladb, ki so jih napisali Pugnani, Mozart in Smetana, tudi Lipovskovo Sonato za violino in klavir, ki bo ta večer doživela svojo prvo javno izvedbo. Izvajala jo bosta violinist Dermalj ob spremljevanju skladatelja samega. Delo je nastalo pred dobrim mesecem ter je izrazito klasiistič-ne delo v treh stavkih. Drži se strogih oblik in je v vsem svojem izrazu jako pre-prosto. Izogiba se vsakršne nejasnosti v formi, kakor tudi natrpanih zvokov. Če-prav je Sonata akordično precej nova, se še vedno drži dogmatnih razmerij med to-nalitetami, saj samo le-ta sploh omogočajo sonatno obliko. Čustvena podlaga za to de-lo je borba med mrakom in svetlobo, ozi-roma hrepenenje po rešitvi iz okov težkega vsakdanjega življenja v luč svobodne umetnosti in prostega razuma. Zato izka-zujeta zlasti prvi in drugi stavek mnogo resne, deloma žalobne glasbe, med tem ko je v zadnjem stavku nakopičena energija, zagon in trdna volja. Ljubljanski komorni trio, katerega koncert bo v torek, dne 3. novembra ob 18. uri v ljubljanski filhar-monični dvorani, tvorijo gospodje: violinist Dermalj, čelist Sedlbauer in pianist Marijan Lipovšek. Vstopnice so v predprodaji v Knjižarni Glasbene Matice.

u— Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo opravljala od sobote od 20. ure do po-nedeljka od 8. ure mestna zdravnica dr. Z. J. t. k. Jožica, Pleteršnikova ul. št. 13.

u— Pokrajinska podkovska šola v Ljub-ljani — Poljanska cesta 69 — začne s 1. novembrom t. l. zopet redno obratovati. Podkovanje konj se vrši ob delavnicah od 8. do 14. ure.

u— Pašji kontumaci je moralo okrajno glavarstvo Ljubljana-okolica razglasiti za obične Rudnik, Ig. Šmarje in Dobrunj, ker so na Rudniku pri nekem psu ugotovili pasjo steklinco. Ker velik del teh občin meji na mestno občino Ljubljansko in je za-to lahko mogoče, da se navzlic zapornim ukrepom prenese nevarna steklina tudi na mestno ozemlje, opominjamo vse ljubljans-ke lastnike psov in mačk, naj skrbno pa-zijo na svoje ljubljence. V mestu je prav mnogo psov in med njimi tudi preveč sla-bo hranjenih in slabo oskrbovanih, torej preveč takih revežev, ki se gospodarij za-ne ne brigajo. Zaradi nevarnosti stekline zato z vsem poudarkom opominjamo last-nike psov in mačk, da svoje živali morajo dobro oskrbovati in jim dajati dosti hra-ne. Kdor pa tega ne mara ali ne more storiti, naj živali ne pusti hirati ter naj jih raje pusti pokončati, da sestradišnim živa-lim ne bo treba iskati hrane po mestu. Ta-ke živali se navadijo potepanja in najprej staknejo steklinco ter so ljudem najbolj ne-varne. Na vsako tako žival, ki se potepa brez nadzorstva, naj prebivalci opozore mestnega konjača ali pa tržno veterinarski oddelek v Mahrovi hiši na Krekovem trgu št. 10, ki bo takoj ukrenil vse potrebno za varnost prebivalstva.

kakor pri vseh pisateljih, ki so kvantita-tivno obilno proizvajali. Mnoge njegove no-vele ne prenašajo strožjega kritičnega raz-členjevanja; imajo nekaj prisiljenega, raz-odevajo maniro in kažejo namesto globokega, spontanega doživljanja samo tehniko pisanja. Če pa izvršimo tako izbirno, nam ostajajo biseri velikega umetnika, mojstra peresa, razčlenjevalca človeške duše, pi-satelja, ki nam je odkril njene neslutene možnosti, pa naj sprejmemo ali ne sprej-memo njegove poglede na svet in življenje.

Teh 15 Pirandellovih novel, zbranih v eno knjigo, s srečno izbranim naslovom »Sonce in senca« (po prvi noveli v knjigi) dobro predstavlja svojega avtorja, kaže vse nje-gove bistvene značilnosti, vse njegove od-like pa tudi senčne strani. Za spo-vanje Pirandella najznačilnejše novele sodi prva, »Sonce in senca«. V nji opisuje sta-rega poštenjaka, uradnika Ciunna, ki je poveril denar, da bi pomagal svojemu nezaposlenemu sinu in njegovim otrokom. Zaradi poverbe da navdaja misel na sa-momor, ki se ga loteva zlasti v mraku, v senci, medtem ko čuti na soncu voljo do življenja, zavedajoč se vrednosti in po-mena življenjskega boja. »Vem, da človek nima pravice krasti. Treba pa je videti, ali nima dolžnosti, da ukrade tedaj, če ti četvero otrok jokaje zahteva kruha, ti pa imaš ta zopni denar v rokah in ga moraš preštevati. Družba ti ne daje pravice za to, vendar si ti, oče, dolžan v takem primeru krasti. A jaz sem dvakrat oče za tistihle četvero nedolžnih otrok. Kaj bo z njim, če jaz umrjem? Mar naj gredo berati na cesto?« Tako razmišlja Ciunna. A ko se znoči, izgubi znova voljo do življenja in se ubije. — Druga novela v tej vrsti je takisto odlična, edinstvena po vsebini in glo-

u— Tramvajska proga proti Rakovniku je zadnji dve leti izredno zasodena. To ni nič čudnega, ker so nastala okraj kar-lovškega mostu nova naselja, v katerih bi-va jo ljudje, ki so večinoma vsi zaposleni v središču ali v drugih delih Ljubljane. Zlo-sti pa je tramvajski promet povečan tudi po šolarjih in dijakih, ki se vozijo v mest, a pozneje, ko se prične šola na Rakovniku tudi v rakovniško smer. Največji naval na rakovniško progo je pri magistratu v va-černih urah, ko zaporeč odpotejo v pri-bližnem presledku po pol ure poslednji tramvaj. Tu čakajo na zvezo proti Ra-kovniku potniki z ostalih treh zvez, kate-rim pa se pridružijo še ostali, ki vedno vstopajo pred magistratom. In tako se zgodi, da so ti tramvaji ne samo prenapol-njeni in podobni čebelnemu roju, marveč mora marsikateri potnik ostati pred magi-stratom in je naposled paš ubrati domov. Zato se prebivalci Rakovnika obračajo na upravo maločezelzniške družbe, da blago-voli vsaj v večernih urah stavi v promet rezervne vozove, kakršni so uvedeni na ostalih progah.

u— Namesto venca na grob pok. doc. dr. Cholewi daruje družina dr. Jakša 100 lir za mestne reveže.

u— Zadrugar. Izšla je oktobrska številka glasila nabavljalne zadruga železničar-jev Ljubljanske pokrajine. Na uvodnem mestu je zaključek daljše razprave o pred-zgodovini zadrugaštva. Rubrika »Naše ognjišče« nas poučuje o samokuhalniku, daljši članek inž. Replča pa o gljivicah, prijateljih v gospodinjstvu. Izmed naših slavnih mož nam je tokrat predstavljen Jurij Šubic. Nadaljuje se monografični oris Ljubljane in številka je kakor običajno za-ključena z zaluznim vestnikom.

u— Jezikovni tečaji — italijansčina, nem-ščina, francosčina itd. — v središču mesta pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2 — se odprejo v dne 3., 4. in 5. no-vembra. Začetni, nadaljevalni in konver-zacijski tečaj z osnovami italijanske tr-govske korespondence. Najnovejša učna metoda. Puk iz vseh trgovskih predmetov. Vsi tečaji so uradno dovoljeni. Informa-cije in vpisovanje dnevno do 19. ure.

u— Staršem otrok srednjih, strokovnih in ljudskih šol. Če hočete biti sigurni za uspeh svojega otroka v šoli, ga vpišite v »Korepetitorij«, kjer bomo z njim vsak dan dve uri ponavljali snov, mu dali razlago, popravili naloge, ga izprašali itd. To velja tudi za tiste, ki sploh ne morejo ali pa ne-redno obiskujejo šole, kajti učimo po uč-nem načrtu, da ne izgube šolskega leta. Učnina zmerana, revni popust. Začetek za

u— Učite se strojepisja! Novi em, dvo-in trimesečni strojepisni tečaji — dnevni in večerni — se prične v sredo 4. novembra. Najuspešnejša desetporna učna metoda. Specialna strojepisna šola. Največja mo-derno urejena strojepisnica. Učnina zmer-na. Posebni oddelek tudi za dijake-inje. Posebni tečaj za stenografijo, knjigovod-stvo, jezike — po želji in izbiri. Novi pro-

EL HAKIM

(ZDRAVNIK)

Tak je naslov romana, ki bo v prvi polo-vici novembra izšel kot druga knjiga v zbirki »Dobra knjiga«. Roman bo obsegal okrog 300 strani in spada med najnovejša in najboljša dela slovitega švicarsko-nemškega pisatelja J. Knittla, katerega pozna po nekaterih prevodih že tudi naša čitajla publika. Roman obravnava življenje v so-bodnem Egiptu in je že prešel v svetovno zgodovino.

Naročite se na romane DK!

Če si hočete zagotoviti to odlično Knit-tlovo delo po izredno nizki ceni, se naro-čite na zbirko »Dobra knjiga«, če še niste njen naročnik. Nove naročnike sprejemamo le še, dokler je na razpolago še kaj izvodov prve knjige, Mire Pucove izvirnega romana »Tiha vodca«.

Pogoji za naročbo

Naročilo velja za eno četrtletje, torej sedaj za mesec oktober, november in december. Vsak mesec izide en roman.

Naročnina se lahko plačuje mesečno in znaša za one naročnike, ki so obenem naročniki »Jutra« ali »Slov. narod«, 8 ali 18 lir, za ostale naročnike pa 9 ali 20 lir na mesec, torej za eno knjigo. Prva cena velja za brošuro, druga pa za v platno vezano knjigo.

Naročila sprejemajo uprava in inkasanti naših listov.

boko človeška. Imenuje se »Prva noč. Va-ški grobar don Lisi Chirico postane kar znenada vdovec in hudó žaluje za pokojno ženo. Ne more ostati sam, življenjske raz-me-re ga preveč silijo v ženitev. Mlado de-le Marestella je hči zelo siromašne vdove, ki si služi kruh kot perica in z raznimi drugimi težkimi deli. Življenjske razmere in ljudje odločijo, da si Marastella vzame starega Chirica, ki ima vendarle neko služ-bo, dasi bi dekle raje umrlo, kakor stopilo v tak zakon. Naposled se le vda, že zaradi matere. Po poroki odvedejo mlado Chirico na pokopališče, na njen novi dom. Tam za-prosi Chirica, da jo spremi na grob njenega očeta, kjer se Marastella razjoče. Chirico pa stopi na grob svoje žene in jo s solzni mi očmi kliče iz groba. To je njuna prva noč! Razen človeške tragike so v tej Pi-randellovi noveli krasni opisi narave: mra-ja, viharja in mesečine. Z njimi se odlikuje tudi novela »Dobro je!«, ki sodi prav tako med najboljše v knjigi. Po svoji tematiki je zelo zanimiva in pirandellovska značilna novela »Soba čaka«. Mati, tri sestre in za-ročenke čakajo cele dneve, tedne in mesece poročnika Cesara Mochija, ki je izginil v neki bitki na afriškem bojišču. Zanje Ce-sare ni mrtev. Vsak večer mu pripravijo posteljo, nočno srajco, copate, svežo vodo in cvetlice. Njegova soba ga čaka. Tega čakanja se prva naveliča Cesarjeva zaro-čenka, zanjo umrje takrat, ko se zaljubi v drugega moškega. Mati spozna šele na smrtni postelji, da je njen sin mrtev, medtem ko za sestre še vedno živi. Po Piran-

Angleško letalo, ki ga je zbil italijanski lovec na egiptskem bojišču

spekti s slikami in podrobne informacije na razpolago pri ravnateljstvu: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15.

u— Upraviteljstvo I. deške ljudske šole na Ledini sporoča učencem in staršem, da se bo začel pouk v torek dne 3. novembra t. l. Pouk se bo vršil začasno v I. nad-stropju na ženski strani drž. učiteljske, dokler bo šolsko poslopje na Ledini za-sedeno. Za učence I. in II. razreda se pri-čne pouk vsak dan ob 13. uri 30 minut, za učence III. in IV. razreda pa ob 16. uri 10 minut. V. razred bo imel pouk v šol. pos-lopju Ledine, vsak dan ob 8. uri. Otvoril-vena služba boja bo v torek 3. novembra ob 9. uri. Učenci se zberejo pred cerkvijo sv. Petra. Pridite gotovo vsi, da boste pravi-lno o vsem obveščeni. Kdaj se bo začel otroški vrtec, bo še posebej objavljeno.

u— Višji trgovski tečaj za ekonomsko-ko-mercialno izobrazbo. Vpisovanje se vrši še do 10. novembra. Pogoji za sprejem: Višja šolska predizobrazba. Šolnina zmerana, manj premožni uživajo popust. — Izrednim slu-šateljem-icam je dovoljen tudi obisk po-sameznih predmetov po želji. Podrobne informacije in prospekti na razpolago pri ravnateljstvu: Trgovsko učilišče Christofov učni zavod v Ljubljani, Domobranska 15.

u— Nesreče. V četrtek so sprejeli v ljub-ljansko bolnišnico spet sedem ponesreče-ncev. Z zlomljeni ključnico so z Vrhnice pripeljali 57-letnega delavca Franca Iste-niča. Hude notranje poškodbe ima posest-nik Anton Mišič iz Loškega potoka. Padel je pod voz in so mu kolosa prizadejala ob-čutne poškodbe. 20-letni delavec Leopold Jakulin iz Dobrunj je padel in se je po-tolkel po glavi. V desnico se je vsekaa uradnikova hčerka Marija Gunstova iz Ljubljane. Po obrazu je potolčena 3-letna hčerka natakarka Mirjana Subičeva iz Ljubljane. V sobi je padla in si zlomila levo nogo 94-letna posestnica Franja Šelko iz Ljubljane. Po obrazu se je oparila žena kurjača Albina Hribarjeva iz Ljubljane.

Z Gorenjskega

Z vitežkim križcem reda železnega križa je bil odlikovan nadporočnik Karlheinz Sparbier, poveljnik čete, ki je bil pri obrambi nekega važnega oporišča nevarno ranjen. Odlikovanec je po poklicu carin-ski nadzornik in je prišel aprila 1939. kot prvi vodja na državno finančno šolo v Po-rečah.

Na severni fronti, kjer so v borbi oddel-ki koroških planinskih lovcev, so imeli na nekem zborovališču plebiscitno proslavo 10. oktobra. Zbralo se je okrog 500 mož, igrala je godba. O koroških bojih je govoril sto-tnik Steinaicher, nakar sta izpregovorila še divizijski general in poveljujoči zborni ge-neral.

Povišana kazen. Pred celovškimi sodiščem je bil svojčas obsojen dr. Fric Neuner, ki je v usnjarni svojega očeta kot obratovod-ja skril veliko množino usnja. Sodba se je glasila na tri leta zopora in na denarno kazen 500.000 mark. Te dni je bila vzklica razprava pri državnem sodišču v Gradcu. Razprava je trajala več dni in si je sodeli zbor ogledal Neunerjevo usnjarno v Ce-lovcu. Nato je bil dr. Fric Neuner zaradi zločina zoper vojno gospodarstvo obsojen na 8 let ječe.

dellu je vse relativno, tudi vprašanje ži-vljenja in smrti. Na nekem mestu v tej noveli pravi takole: »Vi zdaj dobro veste, da realnost ni odvisna od tega, ali obstoji ali ne obstoji neko telo. Lahko da to telo obstoji, a je mrtvo za tisto realnost, ki ste mu jo vi priznavali. To, kar »stvarja življenje, to je tista realnost, ki mu jo pri-znavate vic. Močna je tudi novela »Dar Device Marije«, medtem ko se novela »De-žnik« odlikuje po nežnosti.

Razen že omenjenih Pirandellovih novel so v tej knjigi še naslednje: »Tudi dva!«, »Pomisli, Giacomino«, »Vzplamtelo je!«, »Romica«, »Tragedija neke osebe«, ki ima polemični značaj, nato pa stilistično sijajno zajeta novela »Roža«, ki sicer vsebinsko ne prinaša kaj prida novega. Naposled je v tem izboru še novela »Granelina hiša«. Po temaktem so v prvem hrvaškem izboru Pirandellovih novel zastopane vse barve Pirandellove bogate palete, čeprav je v njem zbranih samo petnajst novel izmed več stotin, kakor jih je spisal piodoviti- sicilijanski rojak.

ZAPISKI

Dr. Otto Drüner kot pripovednik

Lektor Nemške akademije v Ljubljani g. dr. Otto Drüner je pred svojim od-hodom k vojakom privedel za člane Nem-ske akademije in povabljeni goste v pro-storih lektorata literarni večer. Privediti je prisostvoval tudi ravnatelj Italijanskega kulturnega instituta prof. dr. Attilio Bu-drovich. Navzočni so bili radostno prese-čeni, ko so izvedeli, da jim bo lektor dr. Drüner prebral v slovo svoj najnovejši literarni spis. Je to daljša povest, iz ka-

Stanovansko gibanje železničarjev. Pri železniškem ravnateljstvu v Beljaku so ob navzočnosti številnih predstavnikov ustanovili stavbno zadrugo, ki bo na ob-močju vsega železniškega ravnateljstva gradila stanovanjske hiše za železničarje.

Iz Spodnje Štajerske

Novi grobovi. V Mariboru je umrla 69-letna železničarjeva žena Katarina Vukova, v Grajski ulici v Mariboru je umrla 72-letna staroupojenka Marija Cirarjeva. V mariborski bolnišnici je umrl 18letni sed-lar Aldo Matičič iz Slovenske Bistrice.

Smrt starega Braslovčana. V visoki sta-rosti 84 let je umrl v Braslovčah g. Lovro Plaskan, ki je bil znan kot ugleden posest-nik po vsej Savinjski dolini in še daleč iz-ven nje. Svojčas je bil tudi dolga leta žu-pan. Pogreba se je udeležilo mnogo ljud.

Štiri žrtve tračnice. Na mariborskem to-vornem kolodvoru se je primerila v sredo dopoldne huda nesreča. Štirje delavci so spravljali tračnice z vagona. Ko so jih na tleh skladali, je ena izmed njih zdrknila in padla vsem štirim delavcem na nogo. Hudo poškodovani so 3letni Franc Ber-glez, 35letni Friderik Dobaj, 49letni Ludvik Gselman in 26letni Alojz Sterbaj. Prepe-ljani so bili v mariborsko bolnišnico.

Nesreče. Pri Smartnem na Pohorju je bila 21letna gospodinja pomočnica Ljud-mila Ačko pri delu na polju po nesrečnem naključju obstreljena od nekega lovca. 15-letna posestnikova hčerka Marija Škerbe-cova iz okolice St. Ilje se je pri padcu ne-varno poškodovala in si zlomila roko. 10-letni soferjev sin Jože Rožman s Tegnega pa je bil napaden in obržen od psa. Po-škovanici so bili sprejeti v mariborsko bol-nišnico.

O bojih na murmanskim fronti je priredil Heimathund ta teden več predavanj. VŠH narednik Erben je o tem predaval 29. okto-bra v Slovenski Bistrici, sinoči v Framu, drevi pa bo predaval v St. Ilju.

Iz Hrvatske

Imenovanje prvih članov Državnega sve-ta. Poročali smo že, da je bil v okviru re-organizacije hrvatske vlade ustanovljen Dr-žavni svet. Ustanova je neodvisna od vlade in direktno podrejena Poglavniku. Njena glavna naloga bo skrbeti za zakonodajo. Vsak državni izdatek nad pol milijona kun bo moral odobriti državni svet. Člane ime-nuje Poglavinik in jih tudi razrešuje njih-ovih dolžnosti. S posebno odredbo so bili pred dnevi imenovani prvi člani državnega sveta in sicer: dr. Lovro Sušić, dr. Jožo Dumandžić, inž. Ivica Frković, dr. Dragu-tin Toth, prof. Stjepan Ratković, Asim Ugljen, dr. Krunoslav Lokmer in dr. Vinko Kršković. Protokol državnega sveta je, kakor znano, dr. Mirko Puk.

Proslava 700letnice Zagreba. Ze večkrat smo poročali o zlati buli, ki jo je 6. no-vembra 1242. izdal madžarski kralj Bela in z njo povišal Zagreb v kraljevsko in svobodno mesto, kateremu je podelil veli-ke privilegije in municipalne pravice. Ka-kor zdaj čitamo, bo 6. novembra v Zagrebu svečana proslava te znamenite 700letnice.

tere je mogel pisec prečitati samo večje odlomke, tako hitro je namreč minila ve-černa ura. Povest je mlademu poročensku intelektualcu in muziku navdahnito ose-mesečno bivanje v Ljubljani, ki jo je vzlju-bil in skušal spoznati njene razmere. Tako se mu je iz današnje Ljubljane razširil po-gled v preteklost, v avstro-ogrsko Ljublja-no, v tedanje socialne in narodnostne raz-mere, v vojaška izročila nekdanjega 17. peš-polka. V tem okviru je zamoval povest, ki obravnava poleg razvijajočega se ljube-zenskoga zapletljiva problem sožitja slo-venskega in nemškega elementa v okviru nekdanje Kranjske, ter kaže simpatično razumevanje za slovenski element, prika-zan v glavni junakini te povesti, ljub-ljanski Slovenki Francijki. Povest je za-pletena tudi z razmišljanji o glasbi in je z zanimivo vsebino in plemenito formo vzbudila živo zanimanje. G. dr. Otto Drü-ner je z njo pokazal, da iz znanstvenega in muzikalnega zanimanja sega s čvrstimi pri-jemi tudi na področje pripovednega stvar-jenja. Lepo slovo v znamenju počastitve preteklosti je vzbudilo željo, da bi prijaz-nemu lektorju bila naklonjena usoda na poti, kamor ga zopet kliče slava domovine!

Neznana Leoncavallova opera. V zapu-šćini znanega skladatelja »Glumačeve Leoncavalla so naš doslej še neznano enodejansko opero »Kralj Edip« na li-bretto Giovacchina Forzana.

Dvočakova »Rusalka«, tudi pri nas zna-nata opera, je bila nedavno prvič vpri-zorjena v Essenu. Ob tej priliki je nemška kritika poudarila velike muzikalne kva-litete opere in izrekla željo, da bi ostala stalno in repertoarju nemških opernih gle-dališč.

Kadar prodajaš, pre-glej »Jutrove« oglase

Lovi na Cerkniškem jezeru pred 200 leti

V dneh, ko ni lova, dene lovci dobro tudi spomin na pretekle čase, če je prijeten. Take blažljive podatke nam podajajo stara poročila o lovu na Cerkniškem jezeru. Časi in z njimi tudi lovske razmere se sicer izpreminjajo, vendar je ostalo stanje divjadi in rib Cerkniškega jezera do naših časov bogato.

Dasi je imel Javornik velno mnogo jelenjadi, sinjadi, divjih svinj, lisic in zajcev, je slovela Cerkniška dolina predvsem po lovu rac in rib svojih vod.

Race so pobijali

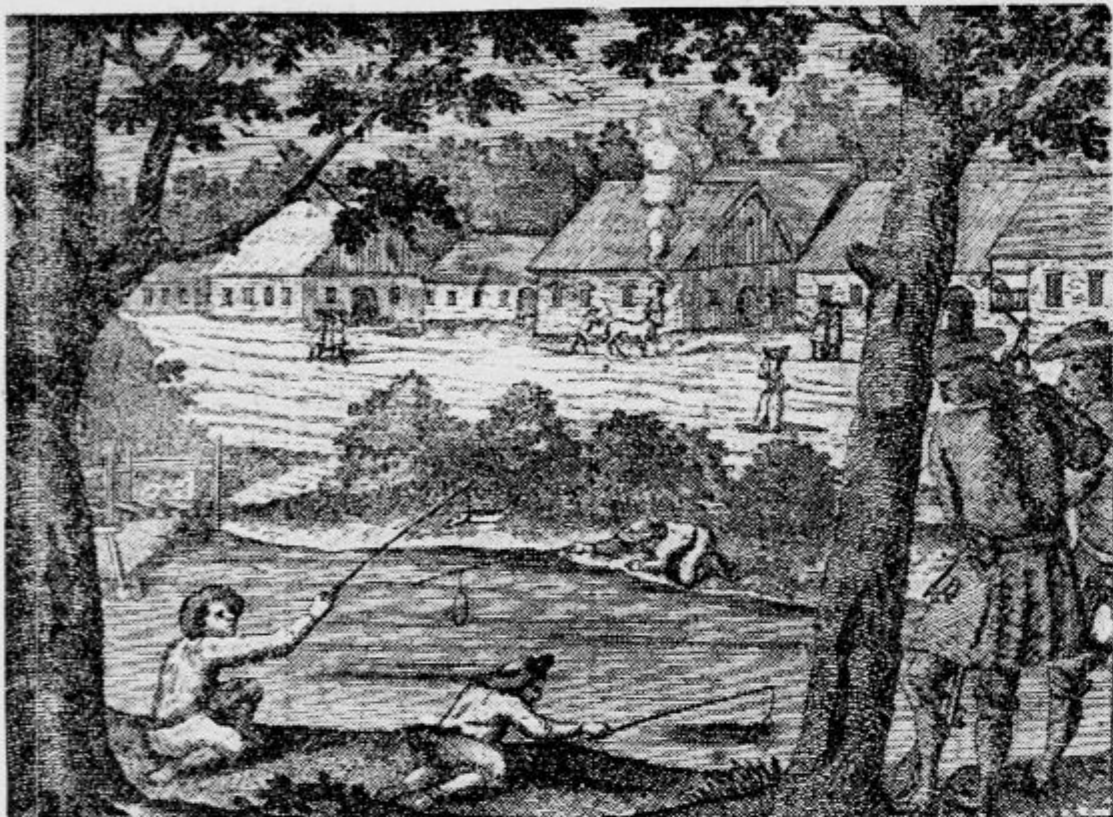
Za domače kmečko ljudstvo je nastopil čas za zalostitev pohlepa po mesu, zasluzku in pobijanju poleti, ko je jezero toliko naraslo, da je mogoče bičevje le čevlji ali dva nad vodo. To je bilo štirinajst dni

jih ni torej novo, kakor nam žele dopovedati nekateri sebi v čast in slavo, ampak staro.

Na jesen je poplavlilo jezero po navadi na bregovih ležeče njive in travnike. Ker pa je rastlo med temi grmovje in drevje, so si našli ali pa napravili tod lovci zaklonišča, iz katerih so streljali na v velikem številu zvečer na njive na pašo priletavajoče race. Dolet rac z jezera na pašo na ajlove njive je bil tolik, da so zdelale marsikatero njivo tako, kakor da bi jo bili omlatili. Trajal pa je prelet vsak dan kvečjemu pol ure. Vračale so se race na jezero pozno v noč.

Posebna velika škoda rac na njivah je zapisana za l. 1712.

Pri tem večernem preletavanju je padlo na en strel do šest rac. Tako goste so bile jate.

pred Petrovim in štirinajst dni po njem. V tem času se race golijo ter godnjajo in takrat so prišli na svoje zlasti kmetje z jezera in Otoka. Razdelili so se na skupine in se odpravili, skoro bi rekli, v bojnih vrstah na račjekih nad gole race in vodne kokoške, ki niso moge leteti ali pa le prav mako.

Račjake se zvali 12 čevljev dolge in 2 čevlja široke čolne iz smrekovega lesa. V vsakem čolnu sta sedela dva: eden je vodil čoln z veslom in drogom, drugi je bil oborožen z vabo do tri čevlje dolgim kolom. Čolni so se pomikali tiho in previdno ter naganjali golce na kup. Ko so čolnarji mislili, da so jim že dosti blizu, so pogrnili čolne s hitrostjo, kolikor so jo premogli, ne največjo jato. Kar je rac moglo količkaj leteti, so se skušale rešiti z letom, druge so se zatele v loček, kjer so jih pobijali s koli brez srca in pameti. Spondiranje pod vodo ni mnogo koristilo racam. Vsaka je morala prej ali slej na površje po zrak.

To krepeljenje je bilo posebno uspešno pri čisti vodi, ko se je večinoma videlo do dna jezera, in pri mirnem zraku, ko je vsako gibanje ločka naznanjalo raco.

Lakomnost in ponašanje s plenom sta bili najboljše učiteljici teh pobijav, okretnost in izkušnost pa njihovi najboljši lovski psi. Često so nalovili neverjetno množico debelih rac in vodnih kokoši, da jih niso mogli porabiti sproti in tudi ne prodati, ampak so jih devali v razsol. Z mesom so si boljšali svojo rastlinsko hrano, z račjo mastjo jo začinjali, kajti niti meso niti tolača cerknjskih rac nista imela po starih poročilih neprijetnega okusa. Saj smatrajo mnogi še danes za staščico pondirka, katerega meso nas večina niti v usta ne mara vzeti. Vendar ni prav, da pondirka kot plen ne upoštevamo, kajti njegova mast spada med najboljše maže težkih čevljev, pri katerih si želimo nepremokljivosti.

Tako pobijanje golcev in mladice je odvratno, ker je divje in brezsrčno. Vendar so ga tudi omikani ljudje pred dve sto leti občudovali in imeli za vrednega, da nanj povabijo velikaše in kronane glave.

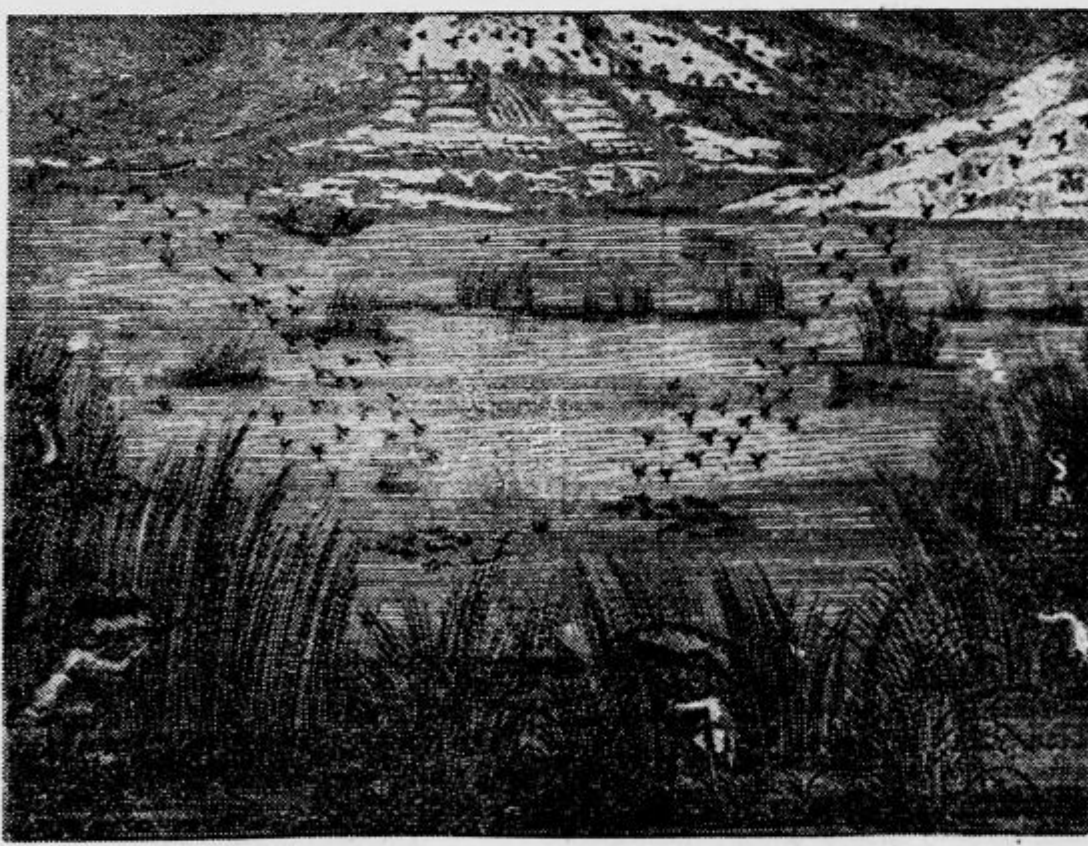
Puškonoši so golice in mladice podili s psi in streljali. Psi so mladice rac in golce več nalovili, kot so jih pobrle puške. Kajti kakor hitro so jih psi izsledili, so jih ubrali za njimi, jih večinoma brez težave ujeti in prinesli žive svojim gospodarjem. Ti psi so bili solani kodri. Ker so jih uporabljali predvsem za vodno lov, so jih zvali kratko vodarje. Poročila jih hvalijo kot izvrstne donašalce. Solanje psov v naših kra-

Na zimno, ko je zamrznilo jezero razen nekaj studenčnic, ki so ostale vedno brez leda, so dobili lovci največ rac ob nezamrzlih vodah. Streljali so jih najraje na letekem, ne na vodi, kjer je strel manj manj učinkovit. Dnevna lov dveh, treh lovcev je bila toliko, da so jo tovorili v vrečah domov. Saj je bilo rac toliko, da so pri vletu tako zropotale, kakor bi se čul od daleč grom ali bi zabučal vihar. Race in druge povodne ptice so lovili tudi s sokoli.

Ribi lov

Naš človek gleda ribolov največ z očmi pridobitnika. Zato lovi ribe na način, ki je najbolj donosen, t. j. z mrežami. Celotno bogatih postvnikov in lipnicah ne seže rad po trniku, dasi nalovi lahko z njim v nekaj urah ob ugodnem vremenu lepo število postvri ali lipanov. Jezov, slapov in kleč, kjer je po navadi največ rib, se ogiblje, ker ne more tudi z mrežami dosti opraviti.

Zaradi tega poznamo pri nas obilo vrst mrež, kakor so: kovnica, lončnica, metalnica, zajemalca, zastavica, vlak, zaškalca, talnica, stava, stavnica, grabnarica, redka, tenetka, dalijan, draga, plavnica, perut-

mogla prenesti stara leta toliko pezo bridkosti?

Stane je dvignil glavo in se skoraj ustrašil. Ze so se nedaleč pred njim svetila okna domače hiše stoječe na samoti pod vasjo.

Ze doma? Prehitro se razkrije skrivnost, kaj mu more prinesiti drugega ko bridko razočaranje?

Skušal je tolažiti samega sebe in zbrati svoje raztresene misli.

Ustrašil se ga bodo, ko nič ne slutijo, da pride. Naj se zgodi kar koli, prav počasi bo vstopil.

Ze je stal pred hišo. Velika soba je bila razsvetljena, tudi iz podstrešne izbe je bilo videti luč. Počasi, prav po tihem je vstopil. Na mizi je gorela svetilka, v sobi ni našel nikogar, sicer pa je bilo še vse ko nekaj. Stal je sredi, sobe in se oziral okrog.

Kje so domači, da ni nikogar? Gotovo so v podstrešni izbi, saj je videl tam luč in... Kaj je to?

Na steni je uzrl črnoobrobjen mrtvaški list, v naglici je tudi prečital primerek, svoj rodbinski primerek: Dolanc.

Zamegilo se mu je pred očmi in glava mu je klonila globoko na prsi. Prešnilo ga je, kakor more prešiniti človeka le vest o smrti najdražjega bitja.

Kdo je mrtve, koga ne najde več? Ta vest naj bo prvo, kar najde ob vrnitvi v domačo hišo?

Prestopil je za korak, oprl se z obema rokama ob mizo in dvignil spet pogled proti steni, da izve resnico do konca:

njak, križak, cifljak, razni saki, vrše in koši.

Red, kdaj so prišli posamezni ribolovni upravičenci na Cerkniškem jezeru na vrsto, je bil določen. Kdor je pred časom vršel svoje mreže, je bil kaznovan. Rib pa je bilo toliko, da so jih metali pri upadanju jezera lahko kar z rokami v posode. Še grablje so bile odveč. Jame, v katere je voda otekala, so redno zapirali z mrežami.

Kot najbolj bogato lov omenja poročilo ono dne 13. februarja (bil je pustni torek) l. 1714. Jezero ni bilo odteklo od l. 1707, tako da so se v sedmih letih ribe lahko razmnožile in narasle. Ko je odtekla voda z vsega jezera razen iz jame Kotel, so se pokazale ribe v taki množini in velikosti, kakor da bi bila hotela božja previdnost preskrbeti z obilnim ribjim lovom ne samo Kranjsko, ampak tudi sosednje dežele. Glavni upravičenec ribolova na Cerkniškem jezeru, opat v Bistri, jih je odpeljal dvajset velikih sodov.

Pa tuli druga leta so bila ugodna, saj niso potegnili jezerci večkrat z enim vlakom nič manj kot 200—300 rib iz vode. Največ je bilo ščuk. Tek je bilo toliko, da so jih nalovili za vsakdanje potrebo otroci dovolj v Cerkniščici. Lovili so jih s kratkimi stožastimi saki z lesenim obročem, natak-njenimi na primerno palico. Mirno leželi

ali celo speči ščuki so se previdno približali s tem sakcem pri glavi. Ko so jo imeli zajeto v mreži, so jo z naglim sunkom potegnili iz vode.

Donašajoči dečki so skrbeli za kuhinjski priborček tudi z zankami iz konjske žime. Pratrtili so jih na tanki konec palice in iskali na plen prežeče ščuke. Ko so katero zagledali, so potaknili zanko previdno v vodo in se z njo pri strani glave bližali ribi. Če so prišli ribi z zanko srečno za plavuti, so naglo potegnili palico navzgor k sobi. Zanka se je zadržila in že se je po navadi otepala riba na suhem. Spreten fantič je nalovil lahko v kratkem času 15 do 20 ščuk.

Posebnost Cerkniškega jezera je ribolov s kladivcem, t. j. s trdo bunko, izrezano ponajveč iz kake korenine ali grče in nasajeno na precej dolgo palico. Z njo so pobijali ribe pod ledom. S potrkavanjem po ledu spodiš pod njim ždečo ribo. Svigne pa ne daleč. Če udariš močno po ledu nad njo, ti skoro pokaže belo. Omamljena je. Še par udarec s sekirico, da presekaš led in, tvoja je.

Po tuli brez potrkanja zagledaš ribo pod ledom, zlasti ob bregu. Pokaže se ti kot temna črta.

Poleg ščuk so nalovili tudi več linjev.

Prodaja rib je cvetela, a cena je bila nizka. Ribolovci se pa zavoljo tega niso pritoževali, ker ni bilo težko priti do rib in ni nikomur prišlo na misel, da mora čez noč obogatiti s tem, kar ni niti sadil niti redil.

Dr. J. L.

.. MLADO JUTRO ..

Mali zmagovalci

V.

Minili so meseci. Janez in Dušan sta se že naučila igrati. Oba sta igrala že precej dobro, vendar sta se morala še in še učiti. Dušan, ki se je zelo dolgo učil, bi bil že zdavnaj obupal, če ga ne bi bodril prijatelj — vodja kluba. Le-ta mu je vedno o pravem času prišel na pomoč, kajti Dušan bi bil pustil vse skupaj in šel. Do zdaj ni dosegel pravih uspehov, želel pa je biti prvi v društvu in celo v mestu.

Tako so, kot vsak dan, tudi v četrtek vadili in preigrali med seboj že mnogo iger, ko je vstopil vodja kluba in zaklical: »No, fantje, le pridno igrajte, v nedeljo bomo zaigrali z drugim klubom PTTK in sicer ne vsi, ampak tle.« Našel je sedem mladih članov, med njimi tudi Dušana. »Le pazite, kajti ta klub je zelo močan in ni izključeno, da ne bomo premagani,« je nadaljeval vodja.

Ko so člani to zaslišali, so živahno se menili in eden izmed starejših jim je povedal, da, če dobiš za nasprotnika slabšiča, boš zmagal, če ne, pa boš najbrže premagan.

Dušan je bil prvič določen, da igra v tekmi s slabim drugim klubom in se ni malo bal. Upal je, da bo dobil morda za nasprotnika kakšnega slabega igralca.

Nastopila je nedelja. Že zgodaj jutraj so se zbrali prvi tekmovalci v sobi, kjer bi morali igrati. Ob dovetih so prišli tudi tekmovalci iz sosednjega kluba in se porazdelili po posameznih mizah. V kotu sta se živahno menila dva vodja klubov. Tedaj je sodnik zapiskal.

Dušan je dobil za nasprotnika majhnega fantiča, ki pa je bil zelo izurjen in gibčen, da je skakal od enega vogla mize do drugega kot bolha.

Ko je torej sodnik zapiskal, sta začela igrati. Dušanu se je tresla roka, saj je prvič igral zares. Njegov mali nasprotnik

je bil videti bolj junaški, gotovo je že večkrat nastopil v takih tekmah. Ko sta začela igrati, se je, ko je vodil 10:7, tudi Dušan ojunail. Nasprotnik je videl, da je stvar nevarna in je odbijal žogico iz enega kota v drugi kot, včasih močno odbil in Dušan se je moral zelo truditi, da je ujel take strele. Vseh pa seveda ni mogel ubraniti in zato je rezultat narastel na 18:17 za Dušanovega nasprotnika. »Še trije goli in premagan sem,« je pomislil Dušan in začel divje udrihati po žogici. To ga je pogubilo. Prvo igo je dobil njegov nasprotnik z rezultatom 21:18.

Po petminutnem odmoru sta začela z drugo igo. Nasprotnik je začel z umerjenim in počasnim tempom, polagoma pa prešel v ostro igo. Oba sta precej tolkla. Enkrat je vodil eden, enkrat drugi. Tako je prišlo do rezultata 18:18. Oba sta bila precej nervozna, kajti sedaj pride odločitev. Dušan je krepko udaril in dosegel 19:18 zase. Tedaj se je nasprotnik ujezil in 19:19. Tudi Dušan se je opogumil in udaril, toda — preizkušeno. Žogica je obšla v mreži, 20:19 za nasprotnika. »Konec,« si je mislil Dušan, pa še vedno previdno igral. Tedaj pa je na srečo nasprotnika žogica zdrsnila tik ob mrežici na Du-

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

471. Kaj je dioptrija?

472. Katere so poglavitne skupine v sestavi človeške hrane?

473. Kaj je »darilo Danažev« in kaj je »danaidsko delo«?

474. Nerodna raztresenost

Lastnj neke vile, ki so mu puščali pošto vsak dan v omari na ograji njegovega vrta, je odptoval, iz raztresenosti pa je vzel ključ od omarice s seboj. V daljnem mestu je to opazil, pa je pisal svojemu služabniku, naj pošlji pošto za njim. Pismu je ključ priložil. In potem je čakal, da mu dospe pošta, ki se je med njegovo odsotnostjo gotovo nabrala v omari — čakal je pa zaman. — Zakaj?

475. Križanka

Vodoravno: 1. dih, veter, 4. kupi sena in podobnega, obli vrhovi, vrsta oblakov, 8. evro, 9. posvet strokovnjakov, 10. osebnizaimek, 11. nemško mesto ob Donavi, 12. portugalska ped, 13. žensko ime, 14. turški dostojanstvenik, 15. staroevropsko božanstvo, 16. vrt z lepimi drevmi, grmovjem in cvetnimi gredami, 18. oblika glagola vekati, 19. učenje, 20. kos pohištva, 22. moško ime, 23. ločnica, 24. trač, zlasti obrobnisuknjah, 25. moli (lat.), 26. še ena tujka za eleganten, 27. znak za kemično prino, 28. struja, varovalna in hranilna priprava, 29. kratka za akademski naslov, 30. oblika glagola imeti, 31. gozdič, 32. žensko ime, 33. moško ime po domače.

1	2	3	4	5	6	7
8			9			
10		11			12	
13				14		
15		16		17		
	18				19	
20	21			22		
23				24		
25			26			
27			28			29
		30			31	
32				33		

Navpično: 1. morje v sestavi Atlantskega oceana, 2. kralj, ki so ga imenovali »šiba božja«, 3. prislov in predlog, 4. zaimek v sklonu, 5. pivo, 6. moško ime po domače, malo zaničljivo, 7. morje v sestavi Sredozemskega morja, 9. odtočni kanal za fekalije, 14. b. k. 16. carigradski predel, 17. znak za kemično prino, 18. vezba, naloga, 19. senčnica, 21. merilo, 22. podzemlje, pekel v rimski mitologiji, 24. ugriz ali zbodljaj, 26. etiopska pokrajina, 28. tema v pesniškem jeziku, 29. 24-urno razdobje, 30. veznik, 31. g. l.

* * *

Rešitve nalog 29. t. m.: 466. Patina je zelena plast, ki se nabere na bakru in bakrovih zlitinah, če so dalj

Mara J. Tavčarjova:

Pesem sirote

Moje misli so boleste,
težka rana je srce,
žalost vedno z mano hodi,
čeleč moj v solzah gorje.

Mati moja je umrla,
na njo zlob spomin živim,
sreča in zaklad edini
z materjo mi v grobu spi.

.....
šano stran in ta je ni mogel odbiti,
21:19. Tudi drugo igo je izgubil.

Gledalci, ki jih ni bilo mnogo, so ga tolažili in hvalili Dušanovega nasprotnika, da je tako junaško zmagal.

Dušan je bil ves blede: »Torej tako, konec je z menoj. Pet mesecev truda in vaje, nič ne pomaga, ne morem in ne morem se naučiti ping-ponga. Še takega frkavca ne znam premagati in kaj šele, če bi igral s starejšim igralcem. Ne bom se več trudil, saj ni vredno. Jutri grem še zadnjikrat v klub, da se zbršem in potem konec.«

Rečeno — storjeno. Drugi dan je odšel Dušan zadnjikrat v klub, da se poslovijo od svojih tovaršev in stopi v vodjevo pisarno, da se izbriše. Tovariši so mu prigovarjali, naj ostane, toda ni se dal pregovoriti in jim je dopovedoval, da ne more ostati, ker se ne bo nikdar naučil igrati ping-ponga.

Vstopil je v vodjevo pisarno. »Na, kaj bo dobrega, malji prijatelj?« ga je vprašal vodja. »Izpisal bi se rad,« je odgovoril Dušan. Vodja je začuden in nejevolno povzel: »Zakaj pa, kaj se je zgodilo?« Dušan mu je povedal vse po resnici in po končanem pripovedovanju ga je vodja vprašujoče pogledal in se nasmehnil: »No, no, saj ne bo tako hudo. Vem, da si imel smolo, vidim pa, da si nadarjen za ping-pong. Ne smeš takoj obupati, saj še ni nihče učen z neba padel. Le potrpi in se pridno vadi, boš videl, da boš dosegel prav lepe uspehe. Ne, ne izpišem te. Le potrpi in ne bo ti žal. Čez štirinajst dni bomo spet igrali z nekim drugim klubom, ki je še boljši od tega in spet boš igral ti. Takrat boš gotovo zmagal. No, sedaj pa le pojdi in se potolaži.«

Dušan je skomiznil z rameni in si mislil: »Dobro, torej poskusim še enkrat in — zadnjič.«

Vsak dan je bil vse dopoldne in vse popoldne v klubu in se vadil, vadil. Zbil je nešteto žogic, preigral nešteto iger in se učil toliči, odbijati iz vogla v vogel in druge umetnije, tako, da so vsi govorili: »Sedaj mora zmagati, četudi se je vse zaklelo proti njemu.«

Zadnji dan pred tekmo je prišel k Dušanu Janez in mu povedal, da je to društvo, ki ima z njim igrati, zelo izurjeno v ping-pongu in da je v njem vpisan tudi Lojze, vsaj tako so mu pravili, ki je obenem tudi vodja svojega kluba, kateremu je pred predsedoval Dušan. Dušan se je ob tej vesti zelo prestrašil, ker je vedel, da igra Lojze zelo dobro. Ni vedel, kako bi bilo, če bi prišel z njim skupaj v nedeljski tekmi.

(Dalje prihodnjik)

časa na zraku, n. pr. na bakrenih strehah in spomenikih. Patina nastane, če se baker spoji z ogljikovo kislino, kisikom in vodo v bakrov karbonat.

467. Morska milja je dolžina ene ločne minute na zemeljski površini, to je dolžina 60. dela ene ločne stopinje. Ker znaša obod zemlje kakšnih 40.000 km in ima 360 ločnih stopinj, meri morska milja 360:60 je 21.600. del zemeljskega oboda ali 1852 metrov.

Geografska milja pa je štirikrat daljša od morske, torej je 15. del ločne stopinje ali 7,5 km (ali po Besslu natančno 7420,4 metra).

468. Telesa lahko delimo z različni fizikalnimi sredstvi (mehanskim potom, z raztapljanjem itd.) na vedno manjše dele. Najmanjši delec telesa, n. pr. prah, ki ga moremo zaznati še s prostim očesom, vidimo pod mikroskopom kot telesce, ki bi ga mogli s popolnejšim orodjem še dalje deliti — Za 1 mm³ fuhsina (umetnega anilinskega barvila) je izdatno rdeče poharvamo 100 litrov alkohola, v katerem se raztopi. Ker je 100 litrov enako 100 milijonov mm³, vidimo, kako majhen delec fuhsina je v vsakem kubnem milimetru poharvanega alkohola. — S še manjšimi delci zaznamo vonjavo teles; pes sledi divjajino po vonju.

Fizikalna deljivost teles pa je omejena. Najmanjši, nezaznatni delec, ki ima še vsa bistvena svojstva snovi telesa in ga ne more nobena fizikalna sila več deliti, se imenuje molekula (latinsko »majhna gmo-ta«) te snovi. Molekule različnih snovi so med seboj različne.

Molekule so nepredelljivo majhne in jih je v vsakem najmanjšem telescu še nešteto veliko. Glede njih velikosti navajajo naslednji primer: Če bi izlili 1 liter pitne vode v morje ter bi mogli morje premešati, da bi bilo v vseh morjih povsod enako veliko te pitne vode in bi potem kjer koli s prazno posodo zajeli 1 liter morja, bi bilo v njem še 28.000 molekul izlite pitne vode.

Molekule spojin se dajo kemijsko dalje deliti v atome (grško »medeljivo«), t. j. najmanjše, nedeljive delce kemijskih prvin (elementov); molekula je vsota atomov, ki jo tvorijo. Tako n. pr. sestoji molekula vode iz dveh atomov vodika in enega atoma kisika. Tudi mnoge prvine tvorijo molekule; tako n. pr. sestoji molekula fosforja iz 4 atomov, kovinske pare so 1-atomske, plini so večinoma 2-atomske.

Atom katere koli snovi sestoji iz jedra, ki je pozitivno naelektrono in okoli katerega krožijo negativni elektroni kot planeti okoli sonca. Različne prvine se razlikujejo s tem, da so njih atomska jedra različno velika in z različno množino naelektrona.

469. Naša šahovska naloga
1. Th6, Thh6; 2. a7, Tb6+; 3. Ka3, Ta6+; 4. Kb4, Thc6; Kb5!

470. Za bistre možgane
Od sto jajc lahko odvezameno eno jajce samo enkrat, kajti potem jih ni več sto, temveč devet in devetdeset.

Rudi je obiskal stadion. Prišel je baš k teku na dolgo progo. Z začudenjem je gledal, kako teka oseni mož z naponom vseh sil nadržal. Obrnil se je do sosed:

»Povejte mi, zakaj tekajo ti ljudje vedno naokrog?«

»Nu, to je zato, ker bo prvi dobil lep srebrni pokal.«

»Tako...? A zakaj teče potem ostalih sedem za njim?«

Vitko Lovec:

Vrnitev

Neizmerno dolga, petletna doba trpljenja na bojiščih in v ujetništvu je minila, zdaj se vrača. Vrnitev, to je bila velika in edina želja, ki je plamtela v njegovem srcu dolgih pet let.

Ali pa morda ne sanja samo, je li res, da se vrača? Resnično, že se je ustavil vlak na domačem kolodvoru.

Temnilo se je in vseh mu je bilo, ker ni imel namena pokazati se kakemu znancu, dokler ne pride domov in ne vidi svojih. Hitrih korakov je šel skozi čakalnico in takoj zavil na stransko stezo, da se izogne morebitnemu srečanju s kakim domačinom. Pičilo uro še, pa bo doma.

Burno mu je utripalo srce v sreči in veselju. Toda, ali je to res sama čista sreča? Ali ni srce razburjeno zaradi težke slutnje, ali ne lega nekaj kakor mora na njegovo dušo, čim bolj se bliža domu? Dolgih pet let! In ves ta čas ni prejel najmanjšega poročila od doma, niti ne pozdrava od svojcev. Tudi sam je pisal nekočkrat iz ujetništva, toda nikoli odgovora; prav nič ne ve, kako je doma.

Bliži šestdesetletno je bil pustil mater, bolešno in slabotno in pretekle je dolgih pet let. Sedemdeset let je bilo očetu, zdaj jih ima sedemdeset in pet, ali jih je v resnici ucakal? Kaj sestre?

Pet dolgih let samega trpljenja, samih žalostnih dni, nobene vesele ure, neizmerno, črno gorje na belem svetu. Ali so

SPORT

Spet peštra nedelja na zelenem polju
III. in zadnje kolo v domačem turnirju

Nogometno društvo DOPOLAVORA iz tobačne tovarne, ki v letošnjem jesenskem turnirju uspešno sodeluje v konkurenci z ostalimi ljubljanskimi klubi. Enajstotica, ki je do zdaj v turnirju B v dveh tekmah nabrala tri točke po remisu z Maršom (1:1) in zmagi nad Zabjekom (3:0), ima jutri pred seboj še tretjega nasprotnika iz te skupine, ekipo SK Viča, ki pa ji bržkone tudi ne bo mogla preprečiti zasluženega vstopa v finalno tekmo. Slika moštva s funkcionarji je posneta na igrišču SK Ljubljane pred startom v prvi tekmi turnirja na dan 18. oktobra t. l.

Se enkrat bo to jesen stopilo pred nas 10 ljubljanskih enajstotice — razen ene vse, ki sodelujejo v letošnjem turnirju in domala tudi vse, kar jih premoremo v tej sportni panogi — in sicer jutri v tretjem in zadnjem kolu tega tekmovanja. Prireditelj turnirja so namreč zaradi pozne sezone prilagodili razpis tako, da bo potekel zavzel vsake štiri nedelje, od katerih pa je zadnja že rezervirana za oba finala, v katerih bodo oddana glavna štiri mesta v obeh skupinah starejših udeležencev.

Že včeraj smo tej domači sportni prireditvi posvetili nekaj več prostora kakor običajno, in sicer smo pri oni priliki pregledali preostali spored glede jutrišnjih uspehov ali neuspehov sodelujočih. Pri tem smo prišli do zaključka, da se dogodki bolj ali manj razpletajo tako, da bo v mladinskem turnirju obdržal svoje vodilno mesto narasčajoč iz Viče, medtem ko smo v turnirju B napovedovali — da tudi to smo si privoščili, pri čemer pa spet ponavljamo že tolikokrat zapisano opravilo, da zaradi teh in podobnih prorokovanj ne bi hoteli dajati odgovora nikomur — zmagajočim ali poraženim — po tem računju v obeh skupinah moštvi Ljubljane in Marša, na naslednji najboljši mesti v obeh skupinah pa posadili Mladiko in Dopolavoro iz tobačne tovarne. Če se bo vse končalo tako, potem bo ta turnir res potekel kakor po načrtih — izid 17:0, ki je padel v naročje Ljubljani ali remis, s katerim se je moral zadovoljiti Mars v nastopu z dopolavoristi, sta pač samo izjemi, ki potrjujejo pravilo — obenem pa vsaj enkrat ne bo treba naknadno govoriti o žogi, ki je muhasta in o igralcih, ki zdaj prekašajo sami sebe, potem pa se spet preganjajo za usmjem kakor bi ga videli prvi.

Ko že na pol sklepamo bilanco o letošnji jesenski reviji naših nogometašev, ne bo odveč, če že zdaj nekoliko pogledamo, kako so se izkazali v tej kratki in prav zato še bolj težavni preskušnji. Preden preidemo v podrobnosti, moramo ugotoviti glede vseh moštvev brez izjeme, da se jim precej pozna dolgotrajni odmor in so tako sprito pomanjkanja treniranja padala od igre do igre iz ekstreme v ekstrem ali pa se sploh ves čas niso mogla dvigniti do zadovoljive forme. Med prvimi velja navesti našo staro Ljubljano, ki glede igralških moči ni prišla na teren preveč oslabiljena, je pa kljub temu po prvem zmagovalstvu, ki je ni več bilo nogometno, popustila tako zelo, da ni mnogo manjkalo, pa bi bila v drugem dvoboju pustila tehnično šibkejšemu, toda bolj poštenemu nasprotniku kar obe točki. Prišlo tako se je uvelitel tudi prav tako star Marš, ki je začel precej oklevaje in je imel mnogo muke in truda, da je od Dopolavoristov dobil pol izkupička, potem pa je vsaj svojo žogo strelal nad Vičom in mu natesel polno košaro zgodovinskih. Bolj ustajeni od obeh so se v svojih dveh tekmah pokazali igralci Dopolavora iz tobačne tovarne, ki so posebno v tekmi proti močnemu in rutiniraniemu Maršu zapustili najboljše vtise. Zelo ugodno iznenadila je dalje Mladika, ki se je morala po dojemom »grogneza« rezultata nad Korotanom postaviti v bran sami živici Ljubljani in se je vrnila iz borbe neporažena, da celo s stoddostno moralno zmago. Moštvo Viče je imelo »svoj dan« v tekmi z Zabjekom, onim moštvom, ki to

pot zalaga tekmece z goli, vse bolj trda pa mu je predla pri Maršovcih, čeprav velja o njih v splošnem, da so nad vse marljivi in do skrajnosti poštenovalni. Korotan in Zabjek sta vsaj doslej vidno zastajala za ostalimi udeleženci turnirja.

To bi bile nekatere prve bežne sode o vseh sedmih nastopajočih v turnirju starejših, ki jim bomo jutri lahko pristavili še druge in tudi dokončne. Najboljša štiri moštva pa bodo tako še ponovno na ogled v obeh finalnih tekmah in takrat bomo lahko še kaj dodali v splošnem in posameznem.

Jutrišnji spored na igrišču SK Ljubljane je razdeljen kakor običajno na dopoldanske in popoldanske ure. Za mladino bo igrišče na razpolago dopoldne, in sicer ob 10.30 za par Mladika—Zabjek ter ob 11.30 za par Dopolavoro t. t. — Vič, popoldanski nasprotniki pa se bodo javili sodnikom takole:

ob 13.30 Dopolavoro t. t.—Vič,
ob 14.50 Mladika—Korotan in
ob 16.10 Marš—Zabjek.

DODATEK K OBJAVI NZ

Nogometna zveza je izdala obvestilo št. 7 z dne 29. t. m., v katerem naznaja, da je deloma spremenila določitev sodnikov za nedeljske tekme, in sicer tako, da bo prvo popoldansko tekmo (med Dopolavoro tobačne tovarne in Vičem) sodil g. Pušenjak namesto g. Kosa, ki je bil prvotno določen za to srečanje. Omenjeni sodnik bo vodil samo zadnjo tekmo dneva (med Maršom in Zabjekom).

Nogometni problemi
Za red na igriščih

Nogomet spada brez dvoma med najbolj udomačene sportne panoge na svetu in že samo zato je razumljivo, da se v splošnem navdušenju zanj dogaja na nogometnih travnikih marsikaj, kar ni v skladu s pravih za ta sport niti s pravili za vsak sport v splošnem, Italija, ki je znana kot ena najmočnejših nogometnih držav na svetu, je poskušala na vse načine, da bi to igro spravila v meje stroge dostojnosti, kolikor se tiče vedenja igralcev na terenu. Pri tem je dosegla že lepe uspehe, toda za letošnjo sezono je pod novim vodstvom posegla še po novih sredstvih, da bi docela iztrebila vsak nesporni nastop na zelenem polju.

Novi predsednik nogometne zveze nar. sv. Ridolfi je za letošnjo sezono uvedel čisto nov postopek glede kaznovanja ne-discipliniranih in izključenih igralcev. Vsak prestopnik na igrišču — še bolj pa vsaka izključitev — se bo odslej ocenjevala po točkah, ki jih bodo na koncu sezone sešeli in nato — po določenem ključu — ukrenili nadaljnje proti takim igralcem. Od vsote teh točk bo potem odvisno, ali bo takšen igralec lahko še igral v prihodnji sezoni ali pa povrh tega moral še plačati denarno kazen in izgubiti deloma ali v celoti ves svoj zaslužek. Če ni morala biti taka kazen izrečena proti istemu igralcu dvakrat zaporedoma bo sploh odstranjen iz nogometnega in vsakega sportnega udejstvovanja.

Razen kazni za neposlušne igralce pa je novi predsednik mislil tudi na nagraditev onih igralcev, ki se bodo v prve-stvenih

borbah izkazali po svoji fairnessi in sportnem vedenju sploh. Nogometaši v Italiji so vse te novotarije sprejeli nekoliko ne-zaupljivo, toda sčasoma — tako se zdi — se bodo le sprijaznili z njimi in morda bo baš ta ukrep pomagal nogometu — po-lagoma tudi drugod po svetu — v one pra-ve sportne meje, v katerih spada prav go-tovo med najlepše sportne igre z žogo.

Eden ali trije sodniki?

Sojenje nogometnih tekem je brez dvoma eno najtežavnejših vprašanj v sportu vsega sveta. Mnogo črnila je bilo že preli-tega o tem problemu, mnogi strokovnjaki in laiki so že dajali svoje nasvete, toda pesem je ostala stara. Redkokdaj je nogo-metni sodnik po končani tekmi zapustil igrišče, da bi bili zadovoljni z njim obe stranki. Če je bila zadovoljna ena, je bila nezadovoljna druga, še česče pa sta padli po njem obe — z občinstvom vred. Čim važnejša je bila tekma, tem večje je bilo nezadovoljstvo, in čim manjša je bila, tem rajši je prišlo tudi do dejanskih napadov

Doba zadnjih jesenskih gob

Menda še nikoli ni bilo v Ljubljani tolikš-nega zanimanja za gobe kakor letos, ko se vsakdo skuša, kolikor le more, oskrbeti za zimo. — Ob Večni poti, na Golovcu in drugod kar mrgoli gobarjev, ki na-birajo, uživajo, konzervirajo, sušijo in pro-dajajo tudi take gobe, ki so jih druga leta prezirali, tako: kravjača (boletus bovinus) — napadno jo nekateri imenujejo kravjek, kar pomeni kravji odpadček —, nadalje pes-nati goban ali pečenko (boletus variegatus). Obe vrsti sta sicer v mladosti užiti, toda manjvredni. Mlade kravjače so naj-boljše, če jih olupimo in presne uživamo. Pri kuhanju ali praženju delajo sluznate pene in izgube sladki okus.

Do splošne voljave so prišli letos cigan-i ali slanači (pholiota caperata, izotes ca-perata), ki še vedno rasejo ter jih prinašajo na trg pod napadnim imenom šampinjov, a pri šampinjovih (psaliotha) so lističi v mladosti vedno rožnate odnosno mesnate, na starost pa čokoladne barve. Cigan ima vedno rumenkaste lističe, po vrednosti pa ne zaostaja dosti za šampinjoni. Paziti pa je treba na strupeno Entoloma lividum (slovenskega imena še nima), ki je posebno v mladosti na površini pogled podobna ciganu. Cigan je po klobuku belkast orosen, liki s slano pokrit (od tudi drugo ime), na kocu ima kožnat obroček (manito).

Letos so prišli prvi do splošne voljave tudi žlahtne širovke ali brinjeve (laetarius deliciosus), ki so jih do sedaj poznali le redki gobarji, pač pa med nami živeči Čehi in Rusi. Ta goba služi vsi pozornost, saj je res delikatesa, posebno če je v kis vložena. Dobra je pa samo tista, ki izzeja oranžnorumeni sok, medtem ko je sovrstnica z belim mlekom (laetarius torminosus) neuzžitna, neprekuhana pa je lahko celo škodljiva.

Sedaj se še posamezno vedno dobijo za-poznele vrste polletnih in ranojesenskih gob, na primer: cevasti in luknjačasti goban (boletus polyporus) in golobice. Cevastih gob-banov, kamor spada tudi naš žlahtni goban (globanija ali jur), je 55 vrst, luknjačastih pa je okrog 1000 vrst. Golobice je okrog 80 vrst. Največje in najboljše rasto od julija do oktobra. Zdjaj so že redke žlahtne go-bice, na primer zelenkasta golobica (russula virescens), modrikasta golobica (russula cyanoxantha), usnjata golobica z usnjato-rumenimi lističi (russula alutacea). Sedaj rastejo golobice niso posebno okusne, ne-poparjene ali neprekuhane so lahko tudi škodljive, tako zlasti žareča ali žoga golobica (russula drimeia), ki je strupena, nadalje črešnjeva golobica (russula lepida), ki je užitna le v kis vložena. Nobena go-bica pa ni nevarna, če se popani ali pre-kuha in voda odlije. Kdor zanesljivo pozna skupino golobice, se prepriča o užitnosti, da prežveče košček presne gobe. Če je sla-deka okusa je goba dobra, ker strupene in neuzžitne zapečejo in zagorejo. Takšna pre-skušnja je pa odlična le pri skupini golobice.

Najnevarnejša strupenjača med gobami so strupeni kukmaki (amanita phalloides verna, citrina, viridis). Dobe se že zdaj v vseh treh barvah: beli, rumenkasti in zelen-kasti, daj se bolj redko. Navadno imajo krpiče po klobuku, a ne vedno. Kocen v zemlji je hruskasto odebelen v hrpavi kož-nati lupini. To smrtno strupenjačo bi moral dobro poznati vsak iskalec gob.

Sedaj se začne doba poznojesenskih gob, v prvi vrsti kolobarnic (tricholoma), ježevk (hydnum) in štorovk (armillaria, pholiota, hypopholoma). Ako bo izredno lena jesen traja-la še dalje, bo mogoče gobarji še ves prihodnji mesec pred kakimi deseti leti, ko je bila jesen podobno ugodna, je pisec teh vrstic našel še 5. decembra v gozdu nad Podutikom dva jedra in zdrava žlahtna gobjana.

na tega edinega nevtralnega človeka na igrišču.

Tudi v tem pogledu so pristojni faktorji že poskušali najti razne rešitve, toda do zdaj je bilo vse zaman. Nedavno so nekaj novega v tej smeri poskušali v Firenzi, kjer so za neko prijateljsko tekmo določili kar tri sodnike, enega glavnega in dva po-stranska. Pristojnost med glavnim gospo-dom in obema nižjima so razdelili tako, da je bila zapadna polovica igrišča v obla-sti glavnega, vzhodna pa v rokah obeh po-magačev. Sodniki so po tej metodi imeli resda večji pregled nad igro, toda poskus v celoti le ni uspel, ker se ti trije ljudje niti med seboj niso ujemali glede presoje posameznih primerov in niti glede prostora njihove oblasti. V ostalem pa je ta zadeva do nadaljnjega sploh nepremakljiva, ker je po pravih nogometne igre odrejen za vsako tekmo en sam sodnik, ki je ozi-h 90 minut absoluten gospodar na igrišču.

Vse kaže, da bo vprašanje nogometnih sodnikov ostalo v razpravi še tudi za na-prej!

za III. razred. Odpravil ga je nato v III. razred.

Na dunajskem peronu sta se spet srečala oba sopotnika in Madžar je ogovoril Pechfadna: »Odkod ste pa vedeli, da imam karto III. razreda?«

»Del vaše karte,« je odgovoril Pechfa-den, »vam je gledal iz žepa, pa sem videl, da je takšne barve kakor moja!«

MALI OGLASI

Kdor išče službo plača za vsako besedo L. —30, za drž. in prov. takso —50, za da-janje naslova ali šifro L. 2.— Najmanjši iznos za te oglase je L. 7.— Za širitve in dopolnjevanja je plačati za vsako besedo L. L.— za vse druge oglase L. —50 za be-sedo, za drž. in prov. takso —50, za daja-nje naslova ali šifro L. 3.— Najmanjši iznos za te oglase je L. 10.—

Službo dobi

Kuharica
dobra in poštena, ki je va-jena vseh gospodinskih po-slov, dobi takoj mesto k trčljanskim odrazim družini. — Naslov v vseh poslovalni-cah Jutra. 14691-1

Zobotehnika

zmogljiva dela v kavčuku in zlatu, po možnosti v jeklu, proti dobri plači, takoj sprejemem. V prime-rju neznanja jekla se isti lahko izveča. Če nastop službe ni mogoče za ves dan, vsaj za pol dne. Na-slov v vseh poslovalnicah Jutra. 14732-1

Sole prosto deklico

išem takoj za pomoč v gospodinstvu. Pisarne po-nudbe na ogl. odd. Jutra po »Postensa«. 14731-1

Gospodino

zmoglj. kavčice, sprejemem v trgovino. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 14782-1

Vajenci (-ke)

Kroj. vajenca (-ko) sprejemem. Kolčak Ant., Stari trg 6-I. 14768-44

Vajenca

sprejemam za taratniško obrt takoj. Franc Šavcic, Ljubljana, Stari trg 6. 14743-44

Pork

Akademik
poučuje italijansko (kon-verzijske predmete). Ponud-be na ogl. odd. Jutra po »Uspešno«. 14789-4

Prodaj

600 strešnikov
novih, prodaj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 14769-6

Merkur-peč

50 % prihranka!
Cena 350 do 550 lir, ima na zalogi Merkur, Puhar-jeva ul. 6. 14793-6

Električno stikalo

(topolno), električni vr-talni stroji, gradbeni les (1 m3), prodaj. Korytko-va ulica 28. 14780-6

Kupim

Predivo
po najvišjih dnevnih cenah kupujem vsako količino, dolžna od 20 cm naprej. MILAN JAGER, mehanič-na predilnica žime, Ljub-ljana, Sv. Petra cesta 17. 14728-7

Kino-kamero

16 mm, moderno in pro-jeekcijski aparat za 16 mm, kupim. Ponudbe s točnim opisom na ogl. odd. Jutra po »Kameras«. 14733-7

Otroški voziček

globok, lepe oblike in ma-ko rabljen, kupim. Ponud-be na ogl. odd. Jutra po »Bel voziček«. 14794-7

Vajveč oglosov ima

»JUTRO«
Inserirajte torej tudi VII

Oblačila

Prodaj sukno
za srednje postavo, skoraj novo. Kolčak Ant., kro-jaj, Stari trg 6-I, 14719-13

Posest

Stavbno parcelo
prodaj v Štepanji vasi, 1000 m po 50 lir za m2. Posredovalci vključeni. — Ponudbe na ogl. odd. Ju-tra pod »Stavbna parcela«. 14675-20

Sobo odda

Sobo
z dvema posteljnima oddam. Poljanska cesta 12. 14745-23

Lepo opremljeno

sobo s kopalnico, poseben vstop, oddam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 14734-23

Oddam

lepo opremljeno sobo z eno posteljo, s posebnim vstopom in souporabi kopalnice, Zarnikova ul. 7-I, (za cerkvijo sv. Jožefa). 14730-23

Opremljeno sobo

s posebnim vstopom in cen-tralno kurjavo, oddam bolj-šemu gospodu. Costova 7. 14791-23

Prirediti

Ca. 900 kg
suhih gob, merkanolno blago, prodajam franko Ljub-ljana, naobližem ponud-niku. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Gotovina«. 14737-33

Stanovanje

Sest.-do sedemsobno
stanovanje v centru, ize stalen domačin. Ponudbe na ogl. odd. Jutra po »Komfortno«. 14726-21a

Obrt

Gospodje, pozor!
Klobučarna »Pajk« vam strokovnjak, o čisti i. t. l. preoblikuje in prebarva klobuče vseh vrst po nizkih cenah. Lastna de-lavnica — Se priporoča Rudolf Pajk, Sv. Petra cesta 38. J-158-M-30

Denarnico

z nekaj denarja sem na-šel. Dobi se jo: Languso-va ulica 19. 14739-28

Informacije

Nisem plačnik
dolgov, katere bi napravi-la žena Miči Gabrovšek, Cesta v Rožico dolino 9, Gabrovšek Josip. 14750-31

P. G. Wodehouse:

PODIJETNI SAM

Humorističen roman

Ko je stopil z »Araminte« na suho, je bil Sam razdelil svoje premoženje na dve strogo ločeni polo-vici. Prtljaga s stricem-kreditnim pismom je bila z »Mauretano« že naprej odšla čez morje, a zastran te je bilo treba še dan ali dva počakati, da jo dobi v roke; zato je bil Sam oddelil nekaj gotovine ter jo spravil v listnico, da bi se imel s čim »operiti« za prvi obisk pri lordu Tilburyju. Ostanek, ki je komaj zadostoval za sprotne potrebe teh dveh dni, je bil razpotaknil po hlačnih žepih.

Ko je zdaj neskrbno segel v desni žep, so njegovi prsti utipali pol krone. Razočaran je izvlekel srebr-njak. Tako velikaško mu vendarle ni bilo pri duši. Potreboval je kak manjši novic, najrajši bakrenega, in kar zavzel se je, ko ni dobil v žepu ničesar razen te pol krone. Zaupljivo je segel v levi žep... Tu ni našel niti prebite pare!

Razlaga je bila nedvomno v dejstvu, da dobro živ-ljenje mnogo stane. Človek ne more voditi požrešne-ga ladijskega kuharja po restoranih, se voziti s pod-zemeljsko železnico in se naslanjati ob ganljivih fil-mih, ne da bi mu pohajal denar. Sam je moral z obžalovanjem spoznati, da je te pol krone vse, kar še premore. Že se je hotel upreti velikodušni skuš-njavi in kreniti dalje, ko je polnični pevec dodal svoji pesmi o »nepozabni deklici« še priljubljeno balado »Mornarjem ni vse to nič mar«. Baš zato, da

ne bi postavil prešernega naslova na laž, se je Sam sklenil povzpeti na vrhunec junaštva.

Njegov srebrnjak za pol krone je dobil novega gospodarja.

Sam jo je mahnil dalje. Ob četrta na dvanajst zve-čer ni izprehajanje po vzhodnem koncu Wellington Street nič kaj prijetno in mikavno; Sam se je torej premislil in nameril korake proti zahodu. Ni je tore dolgo ubiral, ko so mu oči nehotne obstale na raz-svetljenem oknu skromnega restorana, ki je ponujal mimogredočim razne morske dobrote. Izložbo je kra-sila na moč zapeljiva razstava ostrig. Pogled nanje je Sama tako presunil, da je mahoma obstal.

Ob teh urah, ko so gledališč zaprta in se London zavija v svojo nočno fantastiko, imajo ostrige vse-kako nekaj, kar izpreleti dobromiselnega mladeniča kakor glas trobente. Njih sladki čar je zajel tudi Sama in zbujal v njem željo po jedi. Ostrige s košč-kom črnega kruha in požirkom »stouta« so se mu zazdele baš pravo, da bi dostojno končal nocojšnji večer. Izvlekel je listnico. Rajši je hotel zmenjati enega svojih maloštevilnih bankovcev in se jutri za-dovoljiti z nekoliko ponižnejšo obleko, kakor da bi si odrekel tolikanj potreben užitek.

Toda listnica, ki je bila še v nedavni minulosti dokaj zajetna, se mu je zazdelo mahoma čudno sploščena. Izgubila je bila vso okroglost, prav kakor bi jo bila izmogočala vročinska bolezen. In to očito ni bil samo površen vtis. Mrzlično jo je odprl in videl, da je docela prazna.

Prav za prav ne docela. Vse je bilo na svojem mestu. Manjkali so le bankovci, namesto teh pa se

je košatil list umazanega, s svinčnikom popisane-ga papirja.

Sam ga je vzel iz listnice in ga prebral pri svet-lobi iste žarnice, ki je obsevala zapeljivo izložbo ostrig.

Na listku so bile kratke vrstice:

»Dragi Sam, gotovo boste prenečeni, ko zve-ste, da sem si izposodil vaš denar. Vrnem vam ga, dragi Sam, že jutri dopoldne. Vem, da ne more tako vrgla pleskarja nič potreti, in zato sem si izposodil malenkost, ki ste jo imeli v listnici.

Upaje, da vas najdejo te vrstice čilega in zdravega, ostanem z najlepšo zahvalo vaš vdani C. Todhunter.«

Samu se je kar čeljust pobešala, ko je nekajkrat zaporedoma prečital to poslanico. Prihajala je kakor strela iz jasnega. Zlasti nerodno se ga je dojmila beseda »pleskar«. Šele misel, da jo je treba spraviti v zvezo z izginjenjem denarja, mu je odkrila vso finočo prispodob.

Množica se je bila med tem zredčila, njeno hru-menje je ponehaval. Bilo je, kakor da London so-čvstvuje z njegovo nesrečo in mu hoče s tem, da prituje svoj silni glas, obzirno izkazati pomilo-vanje. Razlika je bila tako znatna, da je še vedno slišal polulicnega pevca, ki je zaganjal svoje note v praznečo se Wellington Street.

Samu se je zdelo, kakor bi poslušal glas žive res-nice.

»Mornarju ni tega nič mar,« je vreščal daljni glas. »Mornarju ni tega nič mar... Mornarju polje sol po krvi... Mornarju ni tega nič mar...«